4812
հայ երեկ

2004

ՄԱՆԻՐ ՈՒՍՄՈՒՆՔ

Հատոր Բ.

ՔՐԻՍՏՈՍԱՊԱՏՈՒՄ

Դ ՄՈՍԿՈՒԱ.

1850.

225
Մ-94

(5)

ՄԱՆԱՐ ՈՒՍՄՈՒՆՔ

Հատոր Բ.

ԿՐԻՍՏՈՍԱՊԱՏՈՒՄ

«Հաստատուն կաց յոր ուսարդ, և հաւատարիմ եղեր. գիտես ուստի՛ ուսար. զի 'ի մանկութենէ զգիրս սուրբս գիտես, որ կարող են իմաստուն առնել զքեզ 'ի փրկութիւն՝ 'ի ձեռն հաւատոցն որ 'ի Քրիստոս Յիսուս»։

Բ Տիմ. Գ. 14. 15։

4812
1089-ԱԿ
ԱՐՄ-Ն
5948
225
Ն-94

ՔՐԻՍՏՈՍԱՊԱՏՈՒՄ,

կամ

ՄԵՆԻՐ ՈՒՍՄՈՒՆՔ

Սրբազան Պատմութեան

Մեկնութիւն։

Ի Սերայ Վարժապետէ

Գրիգորեան Օմիւռնացւոյ։

Ի ՄՈՍԿՈՒԱ.
Ի տպագրատան Վլատիմիրոյ Կոդէն։
1850.

ПЕЧАТАТЬ ПОЗВОЛЯЕТСЯ

съ тѣмъ, чтобы по отпечатаніи, до выпуска изъ Типографіи, представлено было въ Цензурный Комитетъ узаконенное число экземпляровъ. Москва, Марта 1-го дня, 1850 года.

Ценсоръ Иванъ Снегиревъ.

4812

Гос. Библиотека
ZUUՊ-Арм.ССР
им. А. Мясникяна

36152-6

ՔՐԻՍՏՈՍԱՊԱՏՈՒՄ,

կամ

ՍԱՆԼԻ ՈՒՍՄՈՒՆՔ

Սրբազան Պատմութեան

Աւետարանի

Հ. «Աւետարան» բառս զի՞նչ նշանակէ։

Պ. Աւետիք կամ բարի լուր պարունակող։

Հ. Ո՞ք գրեցին զԱւետարանը։

Պ. Չորս աւետարանիչքն՝ Մատ-

Թէոս, Մարկոս, Ղուկաս, Յով-
հաննէս (*)։

Դ. Ինչ ինչ պատմին 'ի սուրբ
Աւետարանի։

Գ. Պատմին

Ա. Քրիստոսի Ծնունդն։
Բ. Նորա Մկրտութիւնն։
Գ. Քարոզութիւնքն։
Դ. Հրաշագործութիւնքն։
Ե. Ղարչարանքն, Մահն, և
Թաղումն։
Զ. Յարութիւնն։
Է. Համբարձումն։

(*) Մատթէոս Եբրայեցերէն գրեց. Մարկոս՝ Եգիպտացւոյ լեզուաւ. Ղուկաս՝ Ասորւոյ. Յովհաննէս՝ Յունաց։

Գլ. Ա.

Ծնունդ Քրիստոսի։

Հ. Յումմէ ծնաւ Քրիստոս։
Պ. Ի սուրբ կուսէն Մարիամայ։
Հ. Որոյ դուստր էր սուրբ կոյսն Մարիամ։
Պ. Յովակիմայ և Աննայի։
Հ. Ո՞վ էր Քրիստոսի հայրն։
Պ. Նա ըստ մարմնոյ հայր չունէր, բայց կոչեցաւ Որդի Դաւթի, և Որդի Յովսէփայ։
Հ. Ըստ Աստուածութեան ունէր հայր։
Պ. Այո՛, վասն զի Որդի էր Հօր Աստուծոյ։
Հ. Ինչ պատճառաւ Որդի Դաւթի կոչեցաւ։

Պ. Ա՛յն պատճառաւ՝ որ նորա մայրն Մարիամ Դաւիթ մարգարէի ցեղէն էր։

Հ. Ինչ պատճառաւ կոչեցաւ Որդի Յովսէփայ։

Պ. Ա՛յն պատճառաւ՝ որ Մարիամ նշանուած էր սուրբ Յովսէփայ։

Հ. Սուրբ Յովսէփ յո՞ր ցեղէ էր։

Պ. Նա ևս Դաւիթ մարգարէի ցեղէն էր.

Հ. Ինչ արհեստ գիտէր։

Պ. Հիւսնութիւն։

Հ. Մարիամ ինչո՞ւ համար կոչի Աստուածածին կամ Աստուածամայր։

Պ. Ամենո՛ր համար՝ որ 'ի նմանէ ծնեալ Քրիստոսն՝ ոչ միայն մարդ էր, այլ և Աստուած, և Որդի Աստուծոյ։

Հ. Քրիստոսի ծնունդն ե՞րբ եղև։

Պ. Յաշխարհիս ստեղծմանէն չորս հազար տարի յետոյ, Հերովդէս Ասկաղոնացւոյ ժամանակը։

Հ. Ո՞վ էր Հերովդէս։

Պ. Հրէից Թագաւոր էր՝ ընդ իշխանութեամբ Հռովմայեցւոց։

Հ. Ո՞ւր նստէր։

Պ. ՅԵրուսաղէմ քաղաքումը։

Հ. Հռովմայեցւոց Թագաւորն կամ կայսրն ո՞վ էր այն ժամանակ։

Պ. Օգոստոս։

Հ. Հայոց Թագաւորն ո՞վ էր։

Պ. Ասքգար՝ Արշամայ որդին։

Հ. Յո՞ր տեղ ծնաւ Քրիստոս։

Պ. Բեթղեհէմ քաղաքի մօտ՝ մի մնրոյ մէջ։

Հ. Ինչ անուն դրին Քրիստոսի յետ ծննդեան։

Պ. Ծննդեան ութերորդ օրը անուն դրին նմա Յիսուս։

Հ. Ո՞ր լեզուի բառ է, և զի՞նչ նշանակէ։

Պ. Աբրայեցւոց լեզուի բառ է, և նշանակէ փրկիչ կամ՝ փրկող։

Հ. Ո՞վ ասաց՝ որ զայդ անունը դնեն։

Պ. Գաբրիէլ հրեշտակապետն։

Հ. Ա՞րբ։

Պ. Արբ որ աւետիս տուաւ Մարիամու՝ Քրիստոսի ծննդեան համար։

Հ. Որոց նախ յայտնեցաւ Քրիստոսի ծնունդն։

Պ. Հովուաց։

Հ. Ինչպէս։

Պ. Գիշեր ժամանակ յերկնից հրեշտակ իջանելով՝ ասաց նոցա

«Զեզ աւետի՛ք։
Փրկիչ ծնաւ,
Ուրախ եղի՛ք»։

Հ. Բաց յայն հրեշտակէն՝ այլ հրեշտակներ ևս եկան

Պ. Այո, շատ հրեշտակներ եկան, և սկսան երգել «Փառք 'ի բարձունս Աստուծոյ, և յերկիր խաղաղութիւն, 'ի մարդիկ հաճութիւն»։

Հ. Հովիւքն գնացին զԲրիստոս տեսանելոյ։

Պ. Այո, վազեցին գնացին 'ի Բեթղեհեմ; և գտանելով զԲրիստոս՝ երկրպագեցին նմա։

Հ. Հեթանոսներէն ոչք եկին երկրպագելոյ Յիսուսի։

Պ. Արեք մոգքն, որք էին Իմաստուն՝ և Թագաւորի պէս հարուստ՝ մարդիկ։

Հ. Յո՞ր կողմից եկին նոքա։

Պ. Յարևելեան հեռաւոր սահմանաց։

Հ. Ինչպէս գիտացին նոքա զՅի-
սուսի ծնունդը։
Պ. Տեսանելով զնորա աստղը յեր-
կինս։
Հ. Գիտէին՝ թէ ուր է ծնած։
Պ. Ա՛յ. ուստի երբ հասան Յերու-
սաղէմ, սկսան հարցանել. «Ո՞ւր
է նորածին թագաւորն»։
Հ. Հերովդէս լսեց զայդ բանը։
Պ. Լսեց, և շատ վախեցաւ։
Հ. Ամենայն բան չասաց նա։
Պ. Ասաց՝ որ զնորածին թագաւորը
գտանելն յետոյ՝ Իւրեանց և ծա-
նուցանեն։
Հ. Ինչ էր միտքն։
Պ. Ա՛յն էր՝ որ զՅիսուսը սպանա-
նել տայ։
Հ. Ինչու համար զայդ չար միտքը
ունեցաւ։
Պ. Այսու համար՝ որ չլինի թէ

Յիսուս Թագաւոր լինելով՝ զիւր Թագաւորութիւնը յափշտակէ։

Հ. Մոգքն կարացին գտանել զՅիսուսը։

Պ. Այո՛, գնացին՝ գտին, երկրպագեցին նմա և ընծայ տուին։

Հ. Ինչ ընծայ տուին։

Պ. Ոսկի, կնդրուկ, և զըմռուռ։

Հ. Ինչ է կնդրուկն, և ինչ է զըմռուռն։

Պ. Ընուշահոտ խնկոց տեսակք են։

Հ. Յետոյ Հերովդէսին հանդիպեցան մոգքն։

Պ. Ո՛չ. այլ՝ որիշ Ճանապարհաւ դարձան գնացին իւրեանց տեղը։

Հ. Ով պատուիրեց նոցա՝ որ այնպէս առնեն։

Պ. Հրեշտակն, որ երևեցաւ նոցա երազի մէջ։

Հ. Զբարկացաւ Հերովդէս՝ երբ որ մոգերէն խաբեցաւ։

Պ. Ոչ՝ինչպէս չէ. այնպէս բարկացաւ՝ որ Յեթղեհեմի սահմանի մէջ գտեալ զերկու տարեկան տղայքը բոլորը ջարդէ՛լ տուաւ։

Հ. Ոչ՝ինչ դիտաւորութեամբ գործեց զայդ անգթութիւնը։

Պ. Ա՛յն դիտաւորութեամբ՝ որ Յիսուս ևս այն տղայոց հետ սպանուի։

Հ. Կատարեցաւ նորա դիտաւորութիւնն։

Պ. Ոչ. վասն զի Յիսուս ազատեցաւ յայն կոտորածէն։

Հ. Ոչ՝ինչպէս։

Պ. Յովսէփ զՅիսուսը մօրը հետ՝ի միասին փախոյց յԱգիպտոս։

Հ. Ով պատուիրեց՝ որ այնպէս առնէ։

Պ. Հրեշտակն՝ երևելով նմա երազի մէջ։

Հ. Ընքան ժամանակ մնացին մինչ գիպտոս։

Պ. Մինչև ց Հերովդէսի մեռանիլն (*)։

Հ. Յետոյ ուր գնացին։

Պ. Դարձան վերստին 'ի Հրէաստան, և բնակեցան 'ի Նազարէթ։

Հ. Ուրեմն այդ պատճառաւ Նազովրեցի կոչեցաւ Յիսուս։

Պ։ Այո։

(*) Այսինքն՝ Էրէտ, կամ ըստ այլոց՝ Էօրէն պատրի։

Յաւելուածք

ա. Վերամանաւորելոյ ընծայումն Տիրէոպատէ՛ի պաշարին։

Հ. Ինչպէս եղև ընծայիլն Յիսուսի՛ի տաճարն։

Պ. Մարիամ Աստուածածին առաւ տարաւ զՅիսուսը՛ի տաճարն՝ երկու տատրակ կամ աղաւնւոյ ձագ հետը ունելով։

Հ. Աղաւնի կամ տատրակ ինչու համար տարաւ։

Պ. Պատարագ մատուցանելոյ համար, ինչպէս գրած է Մովսիսական օրինաց մէջ։

Հ. Ինչ երևելի անցք պատահեցաւ այն ժամանակը։

Պ. Տաճարի մէջ էր Սիմէոն ծերունին, որ էր տեսեալ զՅիսուսը՝

36/159-66
ՊԵՏ ԿԱՆ ԳՐՍԴԱՐԱՆ
ՀՍՍ ԵՐԵՎԱՆԻ
ZUUՌ-Արմ.ССР
Ա. ԱՄ. Ա. ՄԱՍՆԱՅԱՆ
Ա. ՍՍՍՌ ԳԻՏՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ԱԿԱԴԵՄԻԱ

գերկը առաւ, փառք տուաւ Աստուծոյ, և ասաց. «Տէր, ահա աչքս զփրկիչը և զհեթանոսաց լոյսը տեսաւ, այսուհետև թող որ մեռանիմ»։

Հ. Աստուածածնին բան չասաց։

Պ. Ասաց զայս բանս. «Ահա քո այդ որդիդ շատ մարդոց փրկութեան և շատ մարդոց կորստեան պատճառ պէտք է լինի, և քո սիրտդ ևս սուր մտանելու է»։

Հ. Ինչ կամեցաւ յայտնել «Քո սիրտդ սուր մտանելու է» ասելով։

Պ. Զայս՝ թէ «սիրտդ խոցուելու է՝ զորդւոյդ չարչարանքը և զչարեկից անհաւատութիւնը տեսանելով»։

Հ. Ա՛յլ ոք ևս Սիմէոնի նման՝ զՅիսուսի փրկիչ լինելը իմացող եղև։

Պ. Այո. Ընտա մարգարէն՝ որ ութ-սուն և չորս տարեկան էր, և տաճարէն չէր հեռանայր, սկսաւ փառք տալ Աստուծոյ, և զՅիսուսի Փրկիչ լինելը քարոզել։

Բ. Ա արդպէսպէն Յիսուսի 'ի պաճարէն յերկոպատանամէայ հասակէ։

Հ. Յիսուս փոքր մի մեծանալէն յետոյ ի՞նչ զարմանալի գործ եցոյց։

Պ. Ամանգամ՝ երբ տասն և երկու տարեկան էր՝ սկսաւ տաճարի մէջ շատ ուսեալ կարդացողաց կամ գիտնոց բան հարցանել և բան խօսիլ՝ այնպիսի իմաստութեամբ, որ լսողքն զարմացան։

Գ. Ի.

Մկրտութիւն Քրիստոսի։

Ի. Յումմէ՞ մկրտեցաւ Յիսուս։
Պ. Ի Յովհաննէս Մկրտչէ։
Ի. Յովհաննէս Մկրտիչ որո՞ որդի էր։
Պ. Զաքարիայ քահանայի, և Էլիսաբէթի։
Ի. Ո՞ւր բնակէր նա։
Պ. Յանապատումը։
Ի. Ինչպիսի կերակուր վարէր։
Պ. Ճնաւորի և մարգարէի պէս։
Ի. Ինչ էր կերած կերակուրն։
Պ. Մարախ, և վայրենի մեղր։
Ի. Հագած հանդերձն ինչէ՞ էր։
Պ. Յուղտու բրդէ։
Ի. Կապած գօտին։

Պ. Մաշկեղէն, այսինքն՝ կաշիէ։

Հ. Ո՞ւնչ գործէր յանապատումն։

Պ. Քարոզէր՝ որ մարդիկ ապաշխարեն իւրեանց մեղաց համար։

Հ. Ո՞ ապաշխարողներըզի՞նչ առնէր։

Պ. Մկլտեր Յորդանան գետոյ մէջ։

Հ. Յիսուս 'ի մեղաց սրբբելոյ համար կամեցաւ մկրտիլ։

Պ. Ա՛յ. վասն զի անմեղ էր։

Հ. Ա՞պա ինչո՞ւ համար։

Պ. Ո՞ ջուրը սրբելով՝ զմեր մկրտութեան խորհուրդը հաստատելոյ համար։

Հ. Ինչ հրաշալի տեսիլք կամ անցք պատահեցաւ Յիսուսի մկրտութեան ժամանակը։

Պ. Հոգին սուրբ աղաւնակերպ իջաւ 'ի վերայ նորա. և յերկնից ձայն

եկաւ. «Դա է որդի իմ սիրելի,
ընդ որ հաճեցայ»։
Հ. Հանի տարեկան էր Յիսուս
երբոր մկրտեցաւ։
Պ. Ելբեսուն։

Յաւելուած

Յովհաննէս Աւետարանէն։

Հ. Յովհաննու Ա. կրտչի վերայ ինչ
կարծիք ունեցան Հրէայք։
Պ. Կարծեցին՝ թէ նա է Աստուծոյն,
այսինքն Քրիստոսն, որոյ համար
գրած էին մարգարէքն։
Հ. Ինքն ինչ ասաց իւրեան համար։
Պ. Ասաց. «Ես չեմ Քրիստոսն,
այլ՝ նորա կարապետն եմ»։

Հ. Օ՞ինչ նշանակէ «Կարապետ» բառդ։

Պ. Յառաջընթաց, այսինքն՝ առ-ջևէն գնացող կամ Ճանապարհ բացող։

Հ. Յիսուսի համար ինչ ասաց։

Պ. Ա՛սաց. «Սա է Աստուծոյ գառնն, որ զաշխարհի մեղքը բառնայ (ջնջէ)։ նմա հաւատացողն ընդունի կեանք յաւիտենական, և չհաւա-տացողն մնայ Աստուծոյ բարկու-թեան նեղքոյ։

Հ. Յովհաննէս զՅիսուսը մկրտելէն յետոյ՝ ուր գնաց, և ինչ եղև։

Պ. Երկու տարիի չափ բանտի մէջ արգելեալ մնաց, և ապա գլխա-տեցաւ։

Հ. Ո՞վ գլխատել տուաւ զնա։

Պ. Հերովդէս Ասնթիպաս՝ Գալի-լեացւոց աշխարհի Ճորրորդա-պետն։

Հ. Որոյ որդի էր նա։
Պ. Մեսաքին Հերովդէսի։
Հ. Մինթէ նա թշնամի էր Յով-
հաննու։
Պ. Այո՛ · վասն զի Յովհաննէս յան-
դիմանեալ էր զնա՝ չար գործոցը
համար։
Հ. Ինչ թաղեցին զՅովհաննու մար-
մինը։
Պ. Լուր աշակերտքն։

ԳԼ. Գ

Վարդապետութիւնք Քրիստոսի։

Հ. Յիսուս յետ մկրտութեան ուր
գնաց։
Պ. Յորդանանի անապատը։
Հ. Օ՞ինչ արար (կամ գործեց)
յայն տեղ։

Պ. Քառասուն օր ծոմ պահեց, և փոլձիչ սատանային յաղթեց։
Հ. Յետոյ զինչ։
Պ. Սկսաւ աշակերտներ ժողովել, քարոզել և ուսուցանել։
Հ. Աշակերտաց գլխաւորքն ինչ կոչեցան։
Պ. Առաքեալք։
Հ. Օ՞ինչ նշանակէ բառդ «Առաքեալ»։
Պ. Յայլ տեղ ուղարկուած։
Հ. Քանի էին Առաքեալքն։
Պ. Տասն և երկու։
Հ. Սա՛ զնոցա անուանքը։
Պ. ա. Պետրոս։
բ. Անդրէաս։
գ. Յակոբոս։
դ. Յովհաննէս։
ե. Փիլիպպոս։
զ. Բարթուղիմէոս։

Է. Թովմաս։
Ը. Մատթէոս։
Թ. Յակոբոս Ալփեան։
Ժ. Ղեբէոս (որ և Թադէոս)։
ԺԱ. Սիմոն կանանացի։
ԺԲ. Յուդա Իսկարիովտացի։

Ի. Յիսուս զինչ քարոզէր։
Գ. Քարոզէր՝ որ մնրդիկ հաւատան իւրեան, ապաշխարեն, առաքինութիւն գործեն, և երկնից արքայութեան արժանի լինին։
Դ. Առաքինութիւնն ինչ է։
Ե. Հասարակօրէն՝ ամենայն գործ որ բարի է և գովելի առաջի Աստուծոյ և մնրդկան, առաքինութիւն կոչի։
Զ. Զինչ ինչ առաքինութիւն ուսոյց Յիսուս՝ իւր քարոզութեանց մէջ։
Է. Շնարտութիւն սիրել, սուրբ

սրտիւ զԱստուած Ճանաչել և հոգւով պաշտել, հեզ՝ խոնարհ՝ համբերող՝ ողորմած՝ խաղաղասէր՝ եղբայրասէր կամ ընկերասէր լինիլ, և այլն։

Հ. Ա՛յլ ո՞րպիսի խրատներ տուաւ։

Պ. Օ՞գուշանալ կամ փախչիլ 'ի կեղծաւորութենէ, 'ի հպարտութենէ, յոխակալութենէ, 'ի բամբասելոյ, 'ի սուտ խօսելոյ, յաւելորդ հոգոց, և այլն։

ԳԼ. Գ

Հրաշագործութիւնք Քրիստոսի։

Հ. Յիսուս ո՞րպիսի հրաշքներ գործեց։

Պ. Օ՞հիւանդները և զցաւագարները բժշկեց։

Օ՞դիւահարները ազատեց։

Խլից ականջները և համբ մար-
դոց լեզուները բացաւ։
Կուրաց աչքերը լուսաւորեց։
Ջ կաղերը և զանդամալոյծները
կանգնեցոյց (ոտքի հանեց), և
այլն։

Հ. Ընպիսի դեղեր գործ ածեր Յի-
սուս՝ բժշկութիւն կատարելոյ
ժամանակը։

Պ. Դեղ գործ չէր ածեր, այլ
միայն իւր Աստուածային կարո-
ղութեամբ և հրամանաւ հրաշա-
գործեր։

Հ. Յիսուսի գործած հրաշքներու
առաջինն որն եղև։

Պ. Ջուրը 'ի գինի փոխելն։

Հ. Յո՞ր տեղ և երբ եղև այդ հրա-
շագործութիւնդ։

Պ. Կանա Գալիլեացւոց ասացեալ
քաղաքումն՝ երբ որ Յիսուս մծրը

հետ 'ի միասին հարսանեաց մէջ նստած էր։

Հ. Ինչպէս եղև։

Պ. Հարսանեաց ուրախութեան ժամանակը գինին պակասեցաւ. Մարիամ յայտնեց Յիսուսին. Յիսուս ևս մծր խօսքը պատուելոյ համար՝ հրամայեց ծառայից՝ որ դատարկ փարչերը ջրով լցնեն. և լցնելէն յետոյ տեսին՝ որ պատուական անոյշ գինի եղած է։

Հ. Քանի՞ հատ էին այն փարչերն, և ո՞րչափ գինի կարէին պարունակել։

Պ. Վեց հատ էին, և իւրաքանչիւրն երկու կամ երեք մծր (*) գինի պարունակէր։

(*) Մաբ՝ չափոյ անուն է. Ռուսերէն՝ ведро (վէտրօ)։

Հ. Այլ կերպ հրաշքներ ևս գործեց Յիսուս։

Պ. Ինչպես չէ. զծովու կատաղած ալիքը՝ և զսաստիկ հողմը՝ մի խօսքով դադարեցոյց. ծովու վերայ ոտիւք քայլեց. և երկու անգամ ևս քիչ հացը բազմացոյց՝ միայն օրհնելով։

Հ. Յառաջին անգամին զքանի՞ հացը բազմացոյց։

Պ. Հինգ հացը, և զերկու ձուկը։

Հ. Քանի՞ մարդ կերան յայն հացերէն և ձկներէն։

Պ. Հինգ հազար մարդ՝ բաց 'ի կանանց և 'ի փոքր տղայոց։

Հ. Կարացի՞ն կշտանալ։

Պ. Այո՛. այնպէս կշտացան, որ տասն և երկու սակառի ևս հացի կտորուանք վերցուցին։

Հ. Յերկրորդ անգամին զքանի՞ հացը բազմացոյց։

Պ. Զ՝ՅՕԹՆ հացը՝ քանի մի ձկան հետ։

Ն. Քանի՞ հոգի կերան կշտացան յայն հացերէն և ձկներէն։

Պ. ՀՈՐՍ հազար հոգի՝ բաց 'ի կանանց և 'ի փոքր տղայոց։

Ն. Ո՞ր քան հացի կտորուանք յաւելացան։

Պ. ՅՕԹՆ զամբիւղ լի։

Ն. Մեռած մարդ ևս յարոյց Յիսուս։

Պ. Այո՛, երեք ևս մեռած մարդ յարոյց։

Ն. Ո՞վ էր այն մեռածներու առաջինն։

Պ. Յայրոս իշխանի տասն և երկու տարեկան աղջիկն էր։

Ն. Ո՞վ էր երկրորդն։

Պ. Մի այրի կնոջ միհատիկ որդին էր՝ Նային քաղաքումը։

Ն. Երրորդն ո՞վ էր։

Պ. Ո՞ զաղարոսն էր՝ Յիսուսի բարե կամն, որ 'ի Բեթանիա գիւղն նստէր։

Հ. Ինչպէս յարոյց Յիսուս զՅայրոսի աղջիկը։

Պ. Բռնեց ձեռնէն, և ասաց «Տա՛ լիթա, կո՛ւմ»։

Հ. Ա՛յդ խօսքդ ղինչ թարգմանի։

Պ. Ա՛յ աղջիկ (քե՛զ ասեմ) կանգնի՛ր (վե՛ր կաց)։

Հ. Որ լեզուի բառք են։

Պ. Նբրայեցւոց։

Հ. Ինչպէս յարոյց Յիսուս զայրի կնոջ որդին։

Պ. Նրբ տանէին զնա Թաղելոյ, մօտեցաւ Յիսուս դագաղին, և ասաց մեռելին. «Քե՛զ ասեմ, կանգնի՛ր». և իսկոյն կանգնեցաւ նստաւ մեռեալն։

Հ. Զ Ղազարոն ևս չթաղուած յարոյց Յիսուս։

Պ. Ահա՛ այլ՝ մեռանելէն և թաղուելէն չորս օր յետոյ։

Հ. Զ ինչ ասաց յարուցանելոյ ժամանակը։

Պ. Զ այս բանս՝ բարձր ձայնիւ. «Ղ՝ազարէ, արի՛ ելէ արտաքս»։

Հ. Լ սեց Ղազարոս զայն ձայնը։

Պ. Լ՝սեց, և՝ իսկոյն ելաւ կանգնեցաւ (*)։

Հ. Զեռքն և ոտքն կապած էին։

Պ։ Կապած էին, բայց Յիսուս հրամայեց՝ որ արձակեն։

(*) Ղ՝ազարոս նոր չենգոնուելուն պոնալէն յետոյ 15 պորէ ետ պրէպոյա, բայց ամենուն չծիծաղէցաւ, ասէն։

Յաւելուածք

Ա. Այլաբերութիւն Քրիստոսի։

Հ. Յիսուս զիւր Աստուածային փառքը որպիսի նշանաւ կամ տեսիլքով երևեցոյց աշակերտաց։

Պ. Այլակերպելով, այսինքն՝ զիւր կերպարանքը փոխելով։

Հ. Որ տեղ։

Պ. Թաբոր լեռան վերայ։

Հ. Որ աշակերտաց առջևը։

Պ. Պետրոսի, Յակոբու, և Յովհաննու։

Հ. Ինչպէս այլակերպեցաւ։

Պ. Երեսքն երևեցան արևու նման, և հանդերձքն ձիւնի նման սպիտակ և փայլուն։

Հ. Ամն տեսիլքի մէջ այլ մարդիկ
ևս երևեցան։
Պ. Այո՛, Մովսէս և Եղիա մարգա-
րէքն երևեցան։
Հ. Աշակերտաց հետ խօսեցան։
Պ. Ո՛չ. այլ՝ միայն Յիսուսի հետ
խօսեցան՝ նորա յարչարանաց և
մահուան վերայ։
Հ. Յետոյ ի՞նչ եղև։
Պ. Լուսաւոր ամպ իջաւ՝ և ծածկեց
զնոսա, և յերկնից ձայն եկաւ.
«Դա՛ է որդի իմ սիրելի, դմա՛
լուարուք»։
Հ. Աշակերտքն երբ որ զայդ տե-
սին՝ ի՞նչ եղեն։
Պ. Զարմացան՝ վախեցան՝ և երես
՝ի՝ վայր անկան. բայց Յիսուս
բռնեց կանգնեցոյց զնոսա։
Հ. Երկար տևեց այդ հրաշալի տե-
սիլքն։

Պ. Ո՛չ ։ վասն զի երբ որ կանգնե-
ցան աշակերտքն, տեսին որ բաց
'ի Յիսուսէ՝ ոչ ոք չկայ։

Բ. Թաշնամի Յիսուսի։

Հ. Ո՞Յիսուսի հրաշքները տե-
սողքն և զքարոզութիւնները լը-
սողքն՝ հաւատացին նորա Աստ-
ուածութեանը։
Պ. Ոմանք հաւատացին, և ոմանք՝ ոչ։
Հ. Ինք էին չհաւատացողքն։
Պ. Նորա թշնամիքն, որք էին՝
դպիրքն, Փարիսեցիքն, քահա-
նայքն, աշխարհասէր իշխանքն,
և ծերքն։
Հ. Ինք էին դպիրքն։
Պ. Հրէից վարդապետքն և կար-
դացողքն։

Հ. Լոկ փարիսեցիքն։

Պ. Փարիսեցի կոչէին նոքա՝ որք քան զայլս օրինապահ և արդար համարէին զինքեանս։

Հ. Ո՞ւրեքինի մարդիկ էին նոքա։

Պ. Ա՛յ՝ կեղծաւոր՝ հպարտ՝ ագահ՝ և խաբեբայ մարդիկ էին։

Հ. Ի՞ողովուրդքն պատիւ տային Յիսուսի։

Պ. Ի՞ողովրդոց շատերն՝ որ լսած կամ տեսած էին զՅիսուսի հրաշագործութիւնները, ցանկային հետևիլ նմա, և փառաւորել զնորա անունը։

Գ. Գ՚ոլ՚ոպ Ռբէ՚պոոն յԱրու՚ողէմ։

Հ. Ո՞րք առաւել հուչակեցաւ Յիսուսի անունն։

Պ. Երբ որ Իշոյ և յաւանակի վերայ նըստած՝ Յերուսաղէմ մտաւ։

Հ. Ի՞նչպէս եղև այդ։

Պ. Ժողովուրդն երբ որ լսեցին՝ թէ Յիսուս գայ, արմատեանոյ և ձիթենոյ ճիւղեր ձեռքերնին բռնած՝ ընդ առաջ ելին, և հանդերձնին գետնի վերայ տարածելով՝ մեծն և փոքրն՝ սկսան աղաղակել. «Ովսաննա, օրհնեալ որ գայդ յանուն Տեառն, Թագաւորդ Իսրայելի»։

Հ. Ի՞նչ նշանակէ «Ովսաննա» բառդ։

Պ. ՅԵբրայեցւոց լեզուի նշանակէ «Ով Յէսու կամ Յիսուս, փրկեա զմեզ», և կամ «Փրկութիւն 'ի բարձանց»։

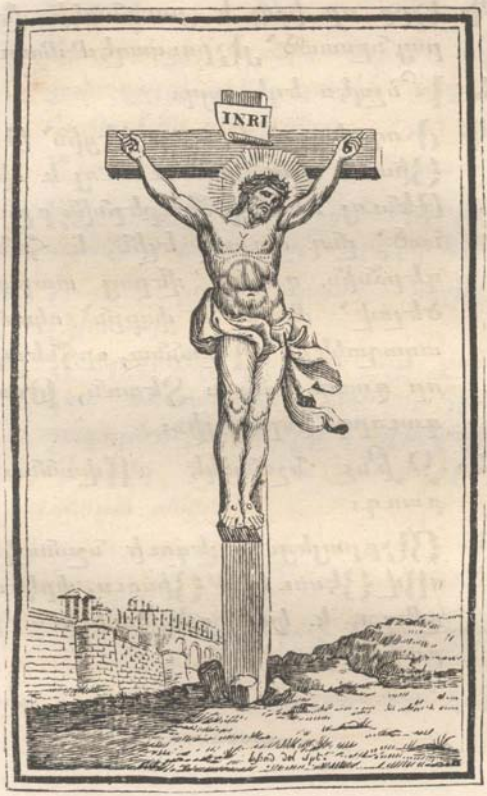
INRI

ԳԼ. Ե

Ձարչարանք, Մահ, և Թաղումն Քրիստոսի։

Հ. Յիսուս՝ իւր չարչարանաց և մահուանն համար յաւուրս ազգոյն բան ասաց աշակերտացն։

Պ. Ասաց՝ թէ երկու օրից յետոյ զատիկ լինի. և ինձ պարտ է չարչարիլ և մեռանիլ։

Հ. Եղև՞ այդ։

Պ. Այո՛. վասն զի Յիսուսի թշնամիքն քահանայապետի տան մէջ ժողովելով՝ խորհուրդ արարին, որ բռնեն զՅիսուս և սպանանեն։

Հ. Ինչ էր այն քահանայապետի անունն։

Պ. Կայիափա։

Հ. Ով մատնեց կամ բռնել տուաւ զՅիսուս։

Պ. Յուդա իսկարիովտացին, որ Յիսուսի աշակերտաց մին էր։

Հ. Յուդայի այդպիսի ապերախտութեան պատճառն ինչ էր։

Պ. Լուր ագահութիւնն կամ արծաթասիրութիւնն։

Հ. Ուրեմն Յիսուսի թշնամիքն փող խոստացած էին Յուդայի։

Պ. Այո՛, խոստացած էին երեսուն արծաթ տալ, և տուին։

Հ. Ո՞ւրտեղ Յիսուս՝ որ Յուդա մատնելոց է զինքն։

Պ. Ո՞ւրտեղ, բայց չկամեցաւ անունը տալով յայտնել։

Հ. Ասանց անունը տալոյ յայտնեց։

Պ. Այո՛ · վասն զի այսպէս ասաց աշակերտացն. «Ձեր միջէն մին մատնելոց է զիս»։

Հ. Երբ ասաց զայդ բանը։

Պ. Խաղաղաքակերաց տօնի յառաջին երեկոյին՝ երբ սեղանումն նստած էին։

Հ. Աշակերտքն չհարցուցին՝ թէ ո՞վ է։

Պ. Հարցուցին. և Յիսուս ասաց «Ում որ պատուը թաթախեմ՝ տամ՝ նա՛ է»։

Հ. Ո՞ւմ տուաւ։

Պ. Յուդայինտուաւ՝ ասելով «Գնա՛, ինչ որ առնելոցես՝ արա՛ շուտով»։

Հ. Գնաց այն ժամնակը Յուդա։

Պ. Այո՛, գնաց շիտակ քահանայապետից և դպրաց մօտ, և խոստացաւ նոցա զՅիսուս մնտնել։

Հ. Այնուհետև ինչ արար Յիսուս։

Պ. Սկսաւ աշակերտաց մխիթարական բաներ խօսիլ, և պարտիզումը առանձնանալով՝ աղօթել։

Հ. Ի՞նչպէս կատարեց Յուդա զիւր չար կամքը։

Պ. Ելս գիշերին քահանայապետի ծառայից՝ և զինուորաց հետ 'ի միասին եկաւ Յիսուսի եղած տեղը, և բռնել տուաւ զնա։

Հ. Ի՞նչ նշանաւ կարացին ճանաչել զՅիսուս։

Պ. Յուդայի ցուցած նշանաւ։

Հ. Ի՞նչ նշան ցուցած էր Յուդա։

Պ. Նշան ցուցած էր՝ թէ ում որ ինքն համբոյր տայ՝ նա՛ է Յիսուսն։

Հ. Երբ որ Յուդա համբուրեց զՅիսուս, Յիսուս ի՞նչ ասաց։

Պ. Այս բանս. «Յուդա, դու զիս համբուրելով մատնես»։

Հ. Յուդա զղջացա՞ւ իւր գործած անօրէնութեան համար։

Պ. Զղջացաւ, և առած արծաթը

տարաւ տուաւ քահանայապետից և ծերոց՝ ասելով. «Մեղանչեցի ես՝ որ զարդար արիւն մատնեցի»։

Հ. Ինչ պատասխան տուին նոքա քահանայապետքն։

Պ. «Դու գիտես, ասացին, այդ մեզ հոգ չէ»։

Հ. Թողութիւն խնդրեց Յուդա 'ի Յիսուսէ։

Պ. Ա՛յլ բոլորովին յուսահատած, զարծաթը տաճարի մէջ ձգելէն յետոյ՝ գնաց ինքը զինքը կախեց, և կորեաւ հոգւով և մարմնով։

Հ. Քահանայապետքն առին զայն արծաթը։

Պ. Ա՛ռին, բայց՝ որովհետև արեան գին էր՝ արժան չհամարելով տաճարի կորբանը կամ գանձանակը ընդունել, գնեցին այնով փոքրիկ

ազարակ կամ գետին մի՝ օտա-
րականաց գերեզմանոց շինելոյ
համար (*)։

Հ. Երբ որ զՅիսուս բռնելոյ եկան,
աշակերտքն զի՞նչ արարին։

Պ. Կամեցան կուռիլ թշնամեաց հետ.
Պետրոս ևս Մաղքոսի աջ ա-
կանջը սրով զարկաւ կտրեց։

Հ. Յիսուս յօժարէր այդպիսի վրեժ-
խնդրութեան։

Պ. Ոչ. ուստի ասաց աշակերտացն.
Սուրերը տեղը դրէք. ես՝ եթէ
կամենամ՝ կարող եմ տասն և
երկու գունդէն աւելի հրեշտակ-
ներ ի ջուցանել յերկնից։

Հ. Մաղքոսն ո՞վ էր։

Պ. Քահանայապետի ծառայն էր։

(*) Այս պէտք կուէցաւ այնուհետև
Այսորոց լեցուաւ Աչիեղպոմա, որ ըստրգ-
մանի «Գէօշ սրէան» (Գործ. ՇԺ. 19)։

Հ. Նորա ականջն կտրած մնաց։

Պ. Ա՛յ. վասն զի Յիսուս իսկոյն բժշկեց։

Հ. Ա՞ր տարան զՅիսուս՝ բռնելէն յետոյ։

Պ. Նախ Ա՛ննա քահանայապետի՝ և ապա Կայիափայ քահանայապետի մօտ՝ որ դատուի։

Հ. Յիսուսի աշակերտքն ինչ եղեն։

Պ. Փախեան ցրուեցան. միայն Պետրոս և Յովհաննէս Յիսուսի ետևէն գնացին, և մտին Կայիափայի տունը։

Հ. Ա՞յն ժամանակը ինչ պատահեցաւ Պետրոսին։

Պ. Ո՞՛ւր՝ Յիսուսի աշակերտ լինելը՝ երեք անգամ ուրացաւ, ինչպէս յառաջագոյն ասած էր Յիսուս։

Հ. Յետոյ չզղջացա՞.

Պ. Օ՛ղջացաւ, և շատ արտասուեց։
Հ. Կայիափայի տան մէջ ոչքան ժամանակ մնաց Յիսուս։
Պ. Ողջ գիշերը այն տեղ պահեցին զնա, և շատ չարչարեցին՝ երեսին թքնելով, ապտակելով, ծաղր առնելով, և այլն։
Հ. Յառաւօտուն ուր տարան։
Պ. Պիղատոսի մօտ։
Հ. Ինչու համար։
Պ. Սպանանելոյ հրաման առնելոյ համար։
Հ. Պիղատոս ո՞վ էր։
Պ. Դատաւոր էր Հրէաստանի՝ Հռովմայեցւոց կողմանէ դրուած։
Հ. Ո՞ր տեղացի էր։
Պ. Պոնտացի։
Հ. Նա շուտով հրաման տուաւ զՅիսուս սպանանելոյ։
Պ. Ա՛յ . վաւն զի քննեց իմացաւ՝ որ Յիսուս անմեղ է. բայց ուղար-

կեց զնա Հերովդէսի մօտ՝ որ նա
եւ քննէ։

Հ. Հերովդէս ինչ արար։

Պ. Յիսուսին քանի մի բան հարցոյց,
և կամեցաւ եւ՝ որ Յիսուս իւր
առջեւը հրաշք գործէ։

Հ. Կատարեց Յիսուս զնորա կամքը։

Պ. Ոչ. վասն զի ոչ հրաշք գործեց,
և ոչ հարցմանցն պատասխան
տուաւ։

Հ. Յետոյ։

Պ. Հերովդէս բարկանալով Յի-
սուսի լուռ կենալոյն համար, վե-
րայն սպիտակ շոր ձրգել տուաւ,
և ուղարկեց դարձեալ Պիղատոսի
մօտ։

Հ. Պիղատոս այն ժամանակ զՅի-
սուս ազատելոյ համար՝ հնարքներ
'ի գործ չածեց։

Պ. Շատ հնարքներ 'ի գործ ածեց,
բայց օգուտ չեղև։

Հ. Ինչու՞ համար։

Պ. Այնոր համար՝ որ Յիսուսի թշնամիքն այնպէս կատաղած էին, որ ամենքն միաբերան աղաղակէին. «Խաչ հան, խաչ հան զդա»։

Հ. Երբ որ զայդ լսեց Պիղատոս՝ զի՞նչ արար։

Պ. Այն բազմութեան առջևը լուաց ջրով ըզձեռունները, և ասաց «Ես այդ արդար մարդոյ յարիւնէն քաւեալ եմ»։

Հ. Հրեայք զի՞նչ պատասխանեցին։

Պ. Պատասխանեցին թէ «Որքա՜ ւիւնն մեր վերայ և մեր որդւոց վերայ թող լինի»։

Հ. Ուրեմն Պիղատոս հրաման տուաւ զՅիսուս սպանանելոյ։

Պ. Այո՛։

Հ. Ընպիսի մահուամբ սպանեցին զՅիսուս։
Պ. Ի խաչ հանելով։
Հ. Յո՞ր տեղ։
Պ. Գողգոթա ասացեալ տեղը՝ քաղաքէն դուրս։
Հ. Օ՞Յիսուսի խաչը ո՞վ տարաւ ի Գողգոթա։
Պ. Ադամ Յիսուսի քամակը դրին, յետոյ առին Սիմոն Կիւրենացիին (*) տուին՝ որ նա տանի։
Հ. Ինչո՞ւ համար այդպէս արարին։
Պ. Ադամոր համար՝ որ վախեցան, չլինի թէ Յիսուս չխաչուած՝ ի Հանապարհին մեռանի։

(*) Սա Հրէայ չէր, այլ յօտարէ գալէ ։ պանդուխտ, որ յայն ժամանակը յերուսաղէմ ի տաղաւարն գայր (Ա՝ Ուրկ. ԺԵ. 21.)։

Հ. Ա՛յլ մարդ ևս խաչեցի՞ն Յիսուսի հետ։

Պ. Ա՛յո՛, երկու մարդ ևս խաչեցին, զմինը Յիսուսի մի կողմը, և զմիւսը՝ միւս կողմը։

Հ. Ի՞նչպէս մարդիկ էին նոքա։

Պ. Երկուքն ևս չարագործ աւազակներ էին. բայց մինն՝ որ Յիսուսի յաջ կողմն էր՝ Ա՛ստուածութեան արժանի եղև։

Հ. Ի՞նչպէս։

Պ. Երբ որ միւս ընկերն խաչի վրայէն նախատեր զՅիսուս, ինքն յանդիմանեց զնա. և Յիսուսի Ա՛ստուածութեանը հաւատալով՝ ասաց. «Տէ՛ր, զիս յիշէ՛՝ ինչ ժամանակ քո թագաւորութեամբդ գաս»։ Եւ Յիսուս ասաց նմա. «Ա՛յսօր իմ հետ 'ի միասին Դրախտի (այսինքն՝ Ա՛ստուածութեան) մէջ լինելոց ես»։

Հ. Երբ որ զՅիսուս խաչեցին, զնորա հանդերձքը ինչ արարին։

Պ. Օ՛ինուորքն առին բաժանեցին իւրեանց մէջ՝ չորս կտոր պատառելով։

Հ. Օ՛պատմուճանը ևս պատառեցին։

Պ. Ո՛չ. այլ՝ վիճակ ձգեցին այնոր համար։

Հ. Ինչ պատճառաւ չպատառեցին։

Պ. Ա՛յն պատճառաւ՝ որ հիւսած էր՝ առանց կարի։

Հ. Յիսուսի խաչին վերայ ինչ էր գրած։

Պ. Պիղատոս գրել տուած էր զայս բանս. «Յիսուս Նազովրեցի, թագաւոր Հրէից»։

Հ. Որ ազգի լեզուաւ և գրով։

Պ. Եբրայեցերէն, Յունարէն, Լատինարէն)։

Հ. Ասորերէն (այսինքն՝ Լատինարէն), և Յունարէն։

Հ. Յիսուսի այլ ինչ չարչարանք տուին՝ խաչի վերայ եղած ժամանակը։

Պ. Երբ որ «Ծարաւի՛ եմ» ասաց Յիսուս, ջրոյ տեղ՝ քացախ տուին նմա՝ լեղիով խառնած։

Հ. Յիսուս ինչպէս աւանդեց զիւր հոգին։

Պ. Մարձր ձայնիւ զայս բանս ասելով. «Հայր, 'ի ձեռս քո աւանդեմ զհոգի իմ»։

Հ. Յիսուսի խաչի վերայ եղած ժամանակը և մահուան ժամուն ինչ երևելի նշանաներ եղին՝ զնորա Աստուածութիւնը յայտնելոյ համար։

Պ. Երեգակն խաւարեցաւ՝ արտաքոյ կարգի. տաճարի վարագոյրն ինքնին պատառեցաւ վերէն 'ի վայր. գետնաշարժ եղև. ապառաժ քա-

ըեր Ճեղքեցան . գերեզմանները բացան. մեռեալները ողջացան։

Հ. Ա՛յլ ինչ։

Պ. Երբ որ զհնուորաց մինն ծակեց նիզակով զՅիսուսի կողը՝ արիւն և ջուր ելաւ։

Հ. Օ՞ արեգական խաւարումը ինչո՞ւ համար «արտաքոյ կարգի» ասացեր։

Պ. Ա՛յսո՛ր համար՝ որ այն ժամանակ լուսնի լրումն լինելով՝ արեգական խաւարումն ժամանակ չէր (*)։

Հ. Յիսուսի մնրմինն քանի՞ ժամ խաչի վերայ մնաց։

Պ. Երեք ժամէն աւելի, կամ իբր չորս ժամ (**)։

(*) Ա՛ռն պէ որբգաչոն խուսարումն էնուչանուալէ՝ լուսնի ցնոքէոնն պոտուհէ։

(**) Ա՛ռն պէ վէրբորբ ժամու (ոյ-

Հ. Ո՞վ 'ի վայր առաւ կամ ի՞ջոյց 'ի խաչէն։

Պ. Յովսէփ Արեմաթացին, և Նիկոդեմոս։

Հ. Որպիսի մարդիկ էին նոքա։

Պ. Հրէից իշխանք էին, և ծածուկ աշակերտք Յիսուսի։

Հ. Ո՞ր Թաղեցին զՅիսուսի մարմինը։

Պ. Յովսէփ Արեմաթացւոյ պարտիզումը մի նորափոր քարեայ գերեզմանի մէջ։

Հ. Հրեայք՝ յետ Յիսուսի Թաղման զի՞նչ զգուշութիւն արարին։

Պ. Պահապան զինուորներ դրին՝ զգերեզմանը պահելոյ համար, և զգերեզմանի դրան քարը կնքեցին։

պէնդն՝ էնոօրէ) Տօպ՝ խաչէցաւ. յէնդէրոդդ Ժամուն պէտգէն ասանդէց, և պյուռէկան ընաղաւմն էր։

Հ. Ինչո՞ւ համար։
Պ. Այսոր համար՝ որ չկնի թէ զմարմինը գողանան։

Յաւելուածք

ա. Սաղմոսներ խորհրդոյ Հաղորդութեան։

Հ. Յիսուս Նազարէթացոց տօնի յառաջին երեկոյին զինչ խորհուրդ աւանդեց։
Պ. Օ՜ հաղորդութեան խորհուրդը, որով զիւր մարմինը և արիւնը տուաւ աշակերտաց։
Հ. Ինչպէս տուաւ զմարմինը։
Պ. Առաւ հաց՝ օրհնեց՝ կտրեց՝ և աշակերտաց բաժանեց՝ ասելով. «Առէք կերէք, այս է իմ մարմինս»։
Հ. Օ՜ արիւնը ինչպէս տուաւ։
Պ. Առաւ բաժակ (այսինքն՝ գաւաթով գինի)՝ օրհնեց՝ և ասաց.

«Ա՛ղբէք 'ի սմանէ, այս է իմ արիւնս»։

Հ. Պատուիրեց աշակերտաց՝ որ նոքա ևս զայն խորհուրդը կատարեն։

Պ. Ա՛յո՛, «Այս արարէք, ասաց, զիս յիշելոյ համար»։

Շ. Ոտնլուայ։

Հ. Յիսուս զհաղորդութեան խորհուրդը աւանդելէն յառաջ՝ ինչ առաքինութեան օրինակ եցոյց։

Պ. Խոնարհութեան։

Հ. Ինչպէս եցոյց։

Պ. Աշակերտաց ոտները լուանալով ջրալից կոնքի (լականի) մէջ։

Հ. Յետ լուանալոյն զինչ պատուէր տուաւ։

Պ. «Ինչպէս ես ձեզ արարի, ասաց, այնպէս և դուք միմեանց արարէք»։

ԳԼ. Զ.

Յարութիւն Քրիստոսի։

Հ. Յիսուս Երբ յարեաւ։

Պ. Մահուան երրորդ օրը, այսինքն շաբաթ գիշերը՝ դէպ 'ի լոյս կիւրակէի։

Հ. Գերեզմանի պահապանքն ինչ եղեն։

Պ. Մ՚նպէս վախեցան սարսափեցան, որ մեռելի պէս փուռեցան գետնի վերայ։

Հ. Ո՞վ վախեցոյց զնոսա։

Պ. Հրեշտակն, որ յանկարծ ահաւոր լուսափայլութեամբ յերկնից իջանելով՝ գերեզմանի դրան քարը գլորեց, և նստաւ նորա վերայ։

Հ. Յիսուսի յարութեան համբաւն շոյտ տարածեցաւ։

Պ. Մ.այ՛ • վասն զի պահապանաց մի

քանին վաղեցին գնացին քաղաքը,
և պատմեցին քահանայապետից։
Հ. Քահանայապետքն զինչ արա-
ին՝ երբ զայդ բանը լսեցին։
Պ. Զ Յիսուսի յարութիւնը սուտ
կարծեցուցանելոյ համար՝ պահա-
պանաց շատ փող տուին, որ ասեն՝
թէ Յիսուսի աշակերտքն գիշերը
եկին դողացան զմարմինը՝ երբ
որ մեք քնած էաք։
Հ. Յետ յարութեան որոց երևեցաւ
Յիսուս։
Պ. Նախ՝ Մարիամու Մագդաղե-
նացւոյ, ապա՝ այլոց, և ապա շատ
անգամ ևս իւր աշակերտաց՝
մինչև ցքառասուն օր։
Հ. Աշակերտաց զինչ պատուէր
տուաւ։
Պ. Երթալ յամենայն աշխարհ,
քարոզել զԱւետարանը, և զհա-
ւատացողները մկրտել յանուն
Հօր և Որդւոյ և Հոգւոյն սրբոյ։

D.

ԳԼ. Ա.

Համբարձումն Քրիստոսի։

Հ. Յիսուս երբ համբարձաւ։
Պ. Քառասներորդ օրը՝ յետ յարու-
թեան։
Հ. Որ տեղէն։
Պ. Ձիթենեաց լեռնէն, որ մօտ է
Երուսաղէմի և Բեթանիայի։
Հ. Ինչ տեսին զՅիսուսի համբաւ-
նալը։
Պ. Նորա աշակերտքն։
Հ. Ի՞նչ խոստացաւ նոցա Յի-
սուս համբառնալոյ ժամանակը։
Պ. Ասաքէլ զՀոգին սուրբ՝ զնոսա
մխիթարելոյ և զօրացուցանելոյ
համար։
Հ. Ինչպէս եղև Յիսուսի համ-
բարձումն։

Պ. Յիսուս զիւր աշակերտները առաւ տարաւ Զեբեդեանեաց լեառը, և յետ օրհնելոյ ըզնոսա անդ՝ վերացաւ յերկինս, և ամպոց միջէն անցանելով՝ եղև անհերևոյթ։

Հ. Ա՛յլ ինչ տեսիլք եղև անդ։

Պ. Երբ որ աշակերտքն աչքերնին դէպ յերկինս ցցած՝ նայէին, երևեցան նոցա երկու հրեշտակք մարդոյ կերպարանաւ սպիտակ շորեր հագած։

Հ. Աշակերտաց ի՞նչ ասացին նոքա։

Պ. Ա՛յո՛. «Ո՛վ Գալիլեացիք, ասացին, ինչ զարմացած յերկինս նայիք. այս Յիսուս՝ որ վերացաւ, դարձեալ մի օր գալոց է իւր փառաւքն»։

Հ. Ա՛յժմ ո՞ւր է Յիսուս։

Պ. Ի՛ Հօր Ա՛յ աջ կողմը նստած, այսինքն՝ իւր Աստուածային յաւիտենական փառաց մէջ։

Յաւելուածք

ԻԱ. Պ. Պասխանէ էամ Վճռական բանէ Հրէոպտոէ։

Հ. Երբ որ Հրէայք բամբասեցին զՅիսուս՝ Մատթէոս մաքսաւորի տանը կերակուր ուտելոյն համար, Յիսուս ինչ ասաց։

Պ. «Ողջ մարդոց՝ բժիշկ հարկաւոր չէ՛, ասաց, այլ՝ հիւանդաց։ Նոյնպէս և ես եկած եմ՝ ոչ զարդարները՝ այլ զմեղաւորները կոչելոյ համար»։

Հ. Երբ որ Հրէայք հարցուցին Յիսուսի՝ թէ շաբաթ օրը արժան է բժշկութիւն գործել, Յիսուս ինչ պատասխան տուաւ։

Պ. Դուք զձեր ոչխարը՝ որ փոսի մէջ անկած լինի՝ շաբաթ օրը դուրս չէք հաներ, ասաց։ Եթէ այդ արժան է, ապա և զմարդ բժշկելն»։

Հ. Երբ որ Յովհաննու Մկրտչի հրամանաւ՝ նորա աշակերտաց երկուքն եկին հարցուցին Յիսուսի, թէ դու ես մեսիայն, թէ ուրիշի սպասենք, Յիսուս ինչ պատասխան տուաւ։

Պ. «Գնացէք, ասաց, պատմեցէք Յովհաննու ինչ որ լսեցիք և տեսնիք. ահա կոյրքն տեսանեն, կաղքն գնան, բորոտքն սրբին, խուլքն լսեն, և այլն»։

Հ. Երբ որ Յիսուսի աշակերտքն հարցուցին նմա՝ թէ ինչ է պատ-

Ճառն որ մեք զքո բժշկած դիւա-
հարը չկարացաք բժշկել, նա
ինչ ասաց։

Պ. Այդոր պատճառն ձեր թերա-
հաւատութիւնն է, ասաց։ Եթէ
մանանեխի չափ հաւատք ունե-
նայք, և ասէք լեռանը՝ թէ տե-
ղէդ ելիր, ելանէ. և ոչ մի բան
անկարելի չլինիր ձեզ։

Ա. Երբ որ Յիսուսի աշակերտքն
կամեցան գիտել՝ թէ իւրեանց
միջէն ո՞վ մեծ լինելոց է եր-
քայութեան մէջ, Յիսուս ինչ
արար, և ինչ ասաց նոցա։

Պ. Օ՞փոքրիկ տղայ մի կանչելով՝
եցոյց նոցա, և ասաց. «Եթէ
դուք այս տղայիս պէս խոնարհ և
անմեղ չլինիք, յարքայութիւն
չէք կարող մտանել. ո՞վ խոնար-

հեցուցանէ զինքն սորա պէս՝ նա է մեծ արքայութեան մէջ»։

Հ. Երբ որ Յիսուսի աշակերտքն զմանը տղայքը արգելեցին՝ որ Յիսուսի չմօտենան, նեղութիւն չտան, Յիսուս ինչ ասաց, և ինչ արար։

Պ. «Թողէք, ասաց, որ գան. արքայութիւնն այդպիսեաց է»։ Եւ զտղայքը յիւր գիրկը առնելով՝ օրհնեց։

Հ. Երբ որ Հրէայք տաճարի սրահին մէջ ասացին Յիսուսի՝ «Եթէ դու ես մեսսիայն, յայտնէ՛ մեզ», Յիսուս ինչ ասաց։

Պ. «Ես յայտնած եմ, ասաց, և իմ գործքս վկայեն՝ որ ես որդի՛ եմ Աստուծոյ. բայց դուք չկամիք

հաւատալ, որովհետև իմ ոչխարներէս չէք »։

Ժ. Այրբ որ հարուստ երիտասարդն հարցոյց Յիսուսի՝ թէ յարքայութիւն երթալոյ համար ինչ պէտք է գործել, Յիսուս ինչ պատասխան տուաւ։

Պ. Ի Աստուծոյ պատուիրանքը պահէ, ասաց։ «Այց որովհետև յայտնեց երիտասարդն՝ թէ մանկութեանժամանակէն պատուիրանապահ եղած է միշտ, զայս խրատը ևս ուուաւ նմա Յիսուս. «Եթէ կամիս կատարեալ լինիլ, զբոլոր հարստութիւնդ աղքատաց տուր, և եկ իմ ետևէս»։ Երիտասարդին շատ ծանր թուեցաւ այս խօսքս. ուստի զգլուխը կախելով՝ գնաց։ Յայնժամ և Յիսուս ա-

սաց զայս բան. «Այլելի հեշտ է հաստ չուանին ասեղի ծակէն անցանել, քան հարուստ մարդոյ յարքայութիւն մտանել»։

Ժ. Երբ որ Յիսուսի աշակերտքն զարմացան՝ թզենւոյն (զոր նա անիծեր էր) շուտով չորանալոյն համար, Յիսուս ինչ ասաց նոցա։

Պ. «Դուք ևս, ասաց, եթէ հաւատք ունենայք և չերկմտիք, զամեն բան կարող էք առնել. եթէ լեռանդ ասէք՝ վերցուիր, և ծովը անկիր, անկանի»։

Ժ. Երբ որ քահանայապետքն և դպիրքն հարցուցին Յիսուսի՝ թէ դու որով իշխանութեամբ քարոզես և ուսուցանես, կամ թէ՝

ոմ՝ տուաւ քեզ զայդ իշխանութիւնը, Յիսուս ինչ պատասխանեց։

Պ. «Այս ևս ձեզ բան մի հարցանեմ, ասաց, և դուք պատասխանը տուէք։ Յովհաննու մկրտութիւնն (այսինքն՝ մկրտելն զմարդիկ) յերկնից (Ա՛ստուծոյ) էր, թէ 'ի մարդոց»։ Այս որովհետև նոքա այս բանիս վերայ մտածելէն յետոյ՝ «չգիտեմք» ասացին, այն պատճառաւ և Յիսուս պապանձեցոյց զնոսա՝ զայս պատասխանելով. » Ուրեմն ես ևս չասեմ ձեզ՝ որով իշխանութեամբ զայս առնեմ»։

Ի. Այրբ որ Փարիսեցիք և Սադուկեցիք չարամտութեամբ հարցուցին Յիսուսի՝ թէ պէտք է հարկ

տալ Հռովմայեցւոց կայսեր, թէ ո՞չ, Յիսուս ինչ ասաւ, և ինչ պատասխանեց։

Պ. Ասերել տուաւ զդահեկան մի, և հարցոյց «Ա.յսոր վերայ եղած պատկերն կամ գիրն որո՞ի է»։ Երբ որ ասացին «Կայսե՛ր է», «Զնացէ՛ք ուրեմն, ասաց, զկայսերը կայսե՛ր տուէք, և զԱ.ստուծոյնը՝ Ա.ստուծոյ»։

Հ. Յիսուս երբ որ տեսաւ՝ թէ այրի կին մի երկու լումայ ձգեց տաճարի գանձանակին մէջ, ինչ ասաց այնոր համար։

Պ. «Ա.յս կինս, ասաց, քան զամեն փող ձգողները աւելի՛ ձգեց. վասն զի նոքա զիւրեանց հարստութեանց աւելորդը ձգեցին, բայց սա զիւր բոլոր ունեցածը տուաւ։

Հ. Երբ որ Յիսուսի աշակերտքն տաճարի գեղեցիկ քարերու և շինութեան վերայ զարմացան, Յիսուս ինչ ասաց նոցա։

Պ. «Գալոց է, ասաց, այնպիսի ժամանակ, որ այդ տեղ քար քարի վերայ չպիտի մնայ»։

Հ. Երբ որ Պետրոս զՅիսուս՝ Որդի Աստուծոյ դաւանեց, Յիսուս ինչ ասաց նմա։

Պ. «Երանի՛ քեզ, ասաց, Սիմոն որդի Յովհաննու (*). վասն զի մարմինն և արիւնն չյայտնեց քեզ զայդ

(*) Պետրոսի ուրաջին անուանն Սիմոն էր՝ Հոռովն էր, զոր Քրիստոս դոնեց՝ Կեփաս կոչեցուվ (Յովհ. ա. 42). որ յԱստուծոյ լեցուն է Յուհաննան Բարգմանի Պետրոս, ի՝ Հայկականն՝ Այր։

բանը, այլ իմ Հայրն՝ որ յերկինս է. դու վե՛մ ես, և ես այդ վիմի վերայ պէտք է շինեմ զիմ եկեղեցին, և դժոխոց դրունքն կարողանալու չեն զնա յաղթահարելոյ»։

Հ. Երբ որ Կայիափա քահանայապետն հարցոյց Յիսուսի՝ թէ դու Աստուծոյ որդի՞ ես, Յիսուս ի՞նչ պատասխան տուաւ։

Պ. «Դո՛ւ ասացեր, ասաց, և վերջին դատաստանի օրը զիմ փառքս պէտք է տեսանէք։

Հ. Երբ որ Փարիսեցիքն և դպիրքն հարցուցին Յիսուսի՝ թէ ինչո՞ւ համար քո աշակերտքն չլուացած ձեռօք հաց ուտեն, Յիսուս ի՞նչ պատասխան տուաւ։

Պ. «Ինչուայ ձեռօք հաց ուտելն, ասաց, չպղծեր զմարդը, այլ սրտի մէջ եղած չար խորհուրդքն պղծեն»։

Հ. Երբ որ հարցուցին Յիսուսի՝ նորա աշակերտքն, թէ երբ պէտք է լինի իւր երկրորդ գալուստն կամ աշխարհիս վերջն, Յիսուս ի՞նչ ասաց նոցա։

Պ. «Ձեզ հարկաւոր չէ՛, ասաց, զայդ բանը գիտել. Այստուծոյ Հօր կամաց կախեալ է այդ. բայց ա՛յն ժամանակ պէտք է լինի՝ երբ որ ո՛չ ոք չկարծէր»։

Բ. Առակաւորութիւն Քրիստոսի։

Հ. Ինչպէս է երկուց պարտապանաց առակն՝ զոր խօսեցաւ Յիսուս։

Պ. Մի մարդոյ երկու հոգի պարտական էին. մինն պարտք ունէր հինգ հարիւր դահեկան, և միւսն՝ յիսուն։ Պարտուց տէրն զերկոսկունց եւս պարտքը շնորհեց (պաղշեց)։ Այս երկուց պարտապանաց որն առաւել պէտք է սիրէ զպարտուց տէրը.—Յայտ է թէ նա՝ որոյ պարտքն շատ էր (Ղուկ. Է. 41—43.)։

Հ. Ինչու համար խօսեցաւ Յիսուս զայդ առակդ։

Պ. Հասկացուցանելոյ համար՝ թէ շատ մեղաց տէր մարդն եւս թողութիւն գտանէ՝ որ մեծագոյն

սեր և ջերմեռանդութիւն ունե-
նայ առ Աստուած։

Հ. Ինչպէս խօսեցաւ Յիսուս զսեր-
մանացանի առակը։

Պ. «Այրք որ սերմանացանի (երկրա-
գործի) միոն, ասաց, սերմն ցա-
ներ, սերմերէն ոմն ճանապարհի
վերայ անկանելով՝ թռչնոց կե-
րակուր եղև. ոմն ապառաժ (պինտ
կամ կարծր) տեղ անկանելով՝
արմատ չբռնեց, չորացաւ. ոմն
ևս փշոց մէջ մնալով՝ խեղդուե-
ցաւ. բայց լաւ և փափուկ հողոյ
վերայ անկածներն պտղաբեր ե-
ղեն՝ մի հատի տեղ երեսուն
տալով՝ կամ վաթսուն կամ հա-
րիւր» (Ղուկ. Ը. 4—8)։

Հ. Օ՞այդ առակդ մեկնեց Յիսուս։

Պ. Այո՛. «Սերմերն, ասաց, Աս-
տուծոյ բանքն են ցանուած գե-

տինքն՝ մարդոց սիրտքն են։ Ան-
հաւատ՝ թուլահաւատ՝ աշխար-
հասէր և փառասէր մարդիկն
առաքինութիւն չէն կարող գոր-
ծել։ Այց բարի և ջերմեռանդ
սիրտ ունողն՝ ուրախութեամբ
լսելով զԱստուծոյ պատուիրան-
քը՝ առատ առատ առաքինական
պտուղ տայ համբերութեամբ։

Ի. Այս զանգուած ծառայի առակը՝
որ տասն հազար քանքար պարտք
ունէր։

Պ. Թագաւոր մի իմանալով՝ որ իւր
ծառայից մինն տասն հազար քան-
քար պարտք ունի իւրեան, հրա-
մայեց՝ որ զինքը տնով տեղով
վաճառեն, և զպարտքը վճա-
րել տան։ Ծառայն Թագաւորի
յոտքն անկաւ, աղաչեց՝ որ ժա-
մանակ տայ հատուցանելոյ։ Թա-

գաւորն ևս դթալով՝ զբոլոր պարտքը շնորհեց։ Այն ծառայն յայլ մի մարդոյ առնելիք ուներ հարիւր դահեկան. պարտապանն աղաչեց՝ որ փոքր մի համբերէ, և շուտով չպահանջէ զառնելիքը։ Բայց ծառայն չլսեց զնորա աղաչանքը, և բռնեց բանտը՝ դրաւ զնա։ Ծառայի ընկերքն ցաւելով խեղճին վերայ՝ գնացին յայտնեցին Թագաւորին զայս անդթութիւնը։ Կանչեց Թագաւորն զծառայն. «Ծառայ չար, ասաց, ես քո աղաչանացդ համար զտասն հազար քանքար պարտքդ շնորհեցի. պէտք չէր որ դու ևս հարիւր դահեկան առնելիքդ թողուիր»։ Եւ յետոյ հրամայեց որ կապեն զնա, մինչև զիւր բոլոր պարտքը վճարէ (Մատ. ԺԸ. 23—34)։

Հ. Ինչ յայտնել կամեցաւ Յիսուս այդ առակաւդ։

Պ. Այս թէ՝ Աստուած մեր յանցանաց ներող չլինիր, եթէ մեք միմեանց յանցանաց չներեմք։

Հ. Սա՞ զԱմարացւոյ առակը՝ որ զվիրաւորը դարմանեց։

Պ. Մի մարդ յԵրուսաղէմ յԵրիքով գնալոյ ժամանակը՝ աւազակաց հանդիպելով վիրաւորեցաւ, անկաւ կիսամեռ. Ճանապարհի վերայ։ Ընցաւ այն տեղէն նախ քահանայ մի, ապա Ղեւտացի մի. երկուքն ևս տեսին զվիրաւորը՝ բայց թողին գնացին՝ առանց ամենևին օգնելոյ։ Եկաւ յետոյ Սամարացի մի, վերցոյց զանկեալ վիրաւորը, կապեց զվէրքը, դրաւ ձիոյն վերայ, և տարաւ հասոյց

մինչև 'ի պանդոկը. երկու դահեկան ևս պանդոկապետին տուաւ՝ որ հոգ տանի զվիրաւորը դարմանելոյ. այլ և ասաց» Եթէ աւելի ևս ծախք հարկաւորի՝ արա, և ես կրկին տեղս դառնալոյ ժամանակիս վճարեմ (Ղուկ. Ժ. 29—35)։

Հ. Ինչ հասկացուցանել կամեցաւ Յիսուս՝ զայդ առակդ պատմելով։

Պ. Այս թէ՝ հարկ է մարդոց՝ մարդասէր լինել, և ցաւակցաբար օգնել ընկերին. և թէ՝ բարեգործելոյ կարող մարդն՝ եթէ չկամենայ բարի գործ գործել՝ մեղանչէ'։

Հ. Այսա զհարիւր ոչխարաց առակը։

Պ. «Ինչպէս թուի ձեզ, ասաց Յիսուս՝ իւր աշակերտացն, եթէ մի

մարդ հարիւր ոչխար ունենայ, և յայն ոչխարաց մինն մոլորի, չէ՞ որ զիննսուն և զիննն ոչխարը թողու լերանց վերայ, և երթայ որոնե զմի մոլորեալը. և եթէ կարողանայ գտանել, յայտնի է որ՝ առաւել ուրախ լինի այն միոյն վերայ, քան թէ ինսնսուն և իննին» (Մատ. ԺԸ. 12. 13)։

Ժ. Յիսուս ինչ յայտնել կամեցաւ այդ առակախօսութեամբ։

Պ. Օ՛այս թէ՝ ինքն յաշխարհ եկած է՝ զմեղաւոր մոլորեալ և կորուսեալ մարդիկը դարձուցանելոյ համար. և թէ՝ Հօր Աստուծոյ կամքն այն է՝ որ 'ի մարդոց և ոչ մինն չկորնչի։

Ժ. Օ՛անառակ որդւոյ առակը ի՞նչ պէս պատմեց Յիսուս։

Պ. «Մի մարդ, ասաց, երկու որդի ունէր։ Փոքր որդին խնդրեց առաւ յիւր հօրէն զիւր ժառանգութեան բաժինը, և հեռի քաղաք գնալով՝ այնպէս անառակ կեանք վարեց՝ որ զբոլոր ունեցածը ծախեց (փչացոյց)։ ուստի գընաց այլ մարդոյ մօտ խոզարած եղև, բայց այնքան ողորմելի՝ որ խոզից կերակրոյն ևս (որ էր եղջիւր) (*) կարօտ մնայր։ Այսպիսի թշուառութեան մէջ միտքը բերաւ զիւր հօր ծառայքը՝ որ հանգիստ և անկարօտ կեանք ունէին։ յոյսը չկտրեց, գնաց դարձեալ հօրը մօտ՝ աղաչելոյ համար՝ որ զինքը ընդունի իբրև զմի ծառայ։ Երբ որ տեսաւ զնա

(*) Եղջիւր՝ պոռոշ։ Տաճ. Բէչ պուշոուղա։

հայրն հեռուէն՝ եկաւ ընդ առաջ որդւոյն, փարեցաւ վզէն։ Որդին ամաչելով «մեղայ, ասաց, հայր, զիս ծառայի տեղ ընդունէ՛»։ Այս լսելով հայրն՝ գութն աւելի շարժեցաւ. հագոյց նմա ազնիւ շորեր, և զգիրացուցած եզը մորթել տալով՝ ուրախութեան սեղան պատրաստեց՝ զկորուսած որդին գտանելոյն համար։ Այն ժամանակը մեծ որդին ևս (որ յագարակումն էր) 'ի տուն եկաւ. բայց փոխանակ ուրախակից լինելոյ՝ սկսաւ բարկանալ և տրտնջալ. «Այսչափ ժամանակ է, ասաց հօրը, որ ես քեզ հնազանդ եմ՝ եղած, և դու ուլ մի ևս ինձ չես տուած. բայց այժմ այս որդւոյդ համար՝ որ անառակութեամբ զքո ստացուածքդ ոչնչացոյց, զգիրացուցած եզը մոր-

թել տուիր։ Պատասխան տուաւ նմա հայրն. «Որդեակ, իմ ամեն ունեցածներս քո՛ են. բայց սա կորուսեալ էր՝ և գտանուեցաւ. վասն որոյ այժմ պէտք է ուրա՜խանալ»։ (Ղուկ. ԺԵ. 11 – 30)։

Հ. Յիսուս ինչո՞ւ համար ասաց զայդ առակդ։

Պ. Յուցանելոյ համար՝ թէ Աստուած այնպէս ողորմած է, որ չկամիր զմեղաւորի կորուստը, այլ զնորա դառնալը և զկեալը։

Հ. Ասա զՏնտեսի առակը։

Պ. Մեծատուն մարդ մի լսելով՝ թէ իւր Տնտեսն զուր ծախքեր արարեալ է, կամեցաւ յիւր պաշտօնէն հանել։ Տնտեսն մտածելով՝ թէ յետոյ ապրուստի կարօտ մնալոց է, կանչեց զիւր տիրոջ

պարտականները, և զնոցա պար-
տուց մի մի մասը պակասեցոյց։
Տէրն երբ որ լսեց զնորա այս-
պիսի խելացութիւնը՝ գովեց զնա
(Ղուկ. ԺԶ. 1—8)։

Հ. Ինչու համար ասաց Յիսուս զայդ
առակդ։

Պ. Այնմոր համար՝ որ հասկացու-
ցանէ, թէ մեք ևս պարտիմք 'ի
ձեռն դրամոց կամ մնրմնաւոր
ողորմութեանց զաղքատս շահել.
և թէ՝ չէ կարելի Աստուծոյ
ծառայել և մամոնայի։

Հ. Ասա զԱրեծատան և զՂազա-
րոսի առակը։

Պ. Արեծատուն մնրդ մի փառաւոր
շորերով զարդարած՝ ամեն օր
ուտելով խմելով ուրախութեան
մէջ էր. նորա դրան մօտ ևս

նստէր աղքատ Ղազարոսն ամ-
չափ ողորմելի՝ որ նորա սեղանոյ
հացի փշրանացն կարօտ էր, և
շունքն լիզէին զնորա վերքը։ Եր-
կուքն ևս մեռան։ Մեծատունն
տեսաւ դժոխոց միջէն զՂազարը
Ա.բրահամու գիրկը նստած (յար-
քայութեան), սկսաւ ձաղաղակել.
«Հայր Ա.բրահամ, ողորմիր ինձ,
ուղարկէ զՂազարը՝ որ զիւր
մատի ծայրը ջրով թրջէ և զիմ
պապակեալ (չորացած՝ այրած)
լեզուս զովացուցանէ»։ «Ա.յդ
անկարելի է, ասաց Ա.բրահամ.
մի՛թէ դուք զքո կենացդ մէջ ունե-
ցած վայելումնքդ, և զՂազա-
րոսի, չարչարանքը»։ Դարձեալ
աղաղակեց Մեծատունն. «Ա.ղա-
չեմ զքեզ, հայր, ուղարկէ զայդ
մարդը գոնե յիմ հօրս տունը,
որ եղբարցս իմոց տայ՝ չլինի թէ

նոքա եւ գան յայս տանջանաց տեղս»։ Պատասխան տուաւ Ն.բրահամ. «Ունին նոքա զՄովսէսի և զայլ մարգարէից գրեանքը, թող կարդան հասկանան»։ «Ո՛չ, այդպէս չլինիր ասաց Մեծատունն, պէտք է որ մեռելներից մինն երթայ քարոզէ նոցա՝ որ ապաշխարեն»։ Բայց Ն.բրահամ՝ կտրեց զնոցա յոյսը այս վերջին խօսքովս. «Եթէ նոքա զմարգարէից գրած խրատները չե՛ն լսեր, յայտնի է որ՝ եթէ մեռելներից մինն եւ երթայ՝ չե՛ն լսեր» (Ղուկ. ԺԶ. 19—31)։

Ա. Ինչ յայտնել կամեցաւ Յիսուս այդ առակաւդ։

Պ. Այս թէ՝ պէտք չէ՛ մարդոյ զիւր յոյսը բոլորովին այս աշխարհիս մարմնաւոր վայելչութեանց և փառաց վերայ հաստատել։

Հ. Այսա զԱստուծոյ առակը։

Պ. Մի քաղաքումը դատաւոր մի կայր, որ ոչ Աստուծոյ երկիւղ ունէր, և ոչ 'ի մարդոյ ամաչէր։ Այրի կին մի ևս գայր յամենայն օր նորա մօտ, և աղաչէր՝ որ զիւր դատաստանը կտրէ։ Երկար ժամանակ դատաւորն հոգ չունէ. ցաւ այդոր համար։ բայց կինն այնչափ գնաց եկաւ և աղաչեց՝, որ դատաւորն ձանձրանալով ինքնին սկսաւ ասել մտօքն։ «Թէպէտ Աստուծոյ երկիւղ չունիմ, և ոչ 'ի մարդոյ՝ ամօթ, բայց զայս կնոջ դատաստանը վերջացուցանեմ, որ ձեռքէն աղատիմ (Ղուկ. ԺԸ. 1—5)։

Հ. Ինչ իմացոյց Յիսուս այդ առակաւդ.

Պ. Օ՜այս թէ՝ յոյժ հարկաւոր է մեզ յամենայն ժամ աղօթել առ

Ա՛ստուած. որպէս զի և նա ողորմի մեզ՝ մեր անդադար աղաչանաց լսելով։

ԺԸ. Փարիսեցւոյ և Մաքսաւորի առակն ինպէս է։

Պ. Փարիսեցին և Մաքսաւորն գնացին 'ի տաճարն. Փարիսեցին սկսաւ աղօթել այսպէս. «Ա՛ստուած իմ, փառք քեզ, որ անիրաւ և յափշտակող չեմ այլ մարդոց պէս կամ այս Մաքսաւորի նման, այլ մի շաբաթումը երկու անգամ պահք պահեմ, և տասանորդ տամ յիմ ունեցածներից»։ Բայց Մաքսաւորն զինքը մեղաւոր ճանաչելով՝ զիւր աչքը ևս չկամէր դէպ 'ի վեր բարձրացուցանել, այլ զկուրծքը ծեծելով ասէր. «Ա՛ստուած, մեղ-

ւորիս ներող եղիր »։ Ուստի և քան զփարիսեցին արդար համարուեցաւ առաջի Աստուծոյ (Ղուկ. ԺԸ. 9—14)։

Հ. Ինչ յայտնել կամեցաւ Յիսուս այդ առակաւդ։

Պ. Օ՜այս թէ՝ մեղաւոր մարդն եթէ խոնարհ սրտիւ մեղայ ասէ, և Աստուծոյ թողութիւն խնդրէ, հաճոյ լինի նմա. իսկ արդարն եթէ ամբարտաւանութեամբ պարծենայ՝ դատապարտի։

Հ. Այս զՏանտիրոջ և զԱշակաց առակը։

Պ. Տանուտէր մի յառաւօտուն ելաւ մշակներ վարձեց մի մի դահեկանի, և ուղարկեց յիւր այգին. յետոյ յերրորդ՝ 'ի վեցերորդ՝ յինն-երորդ՝ և 'ի մետասաներորդ ժա-

մուն և այլ պարապ մարդիկներ գտաւ, և ուղարկեց հետ զհետէ յայգին՝ ասելով նոցա. «Գնացէք գործեցէք, և զձեր վարձքը ինչ որ արժան է՝ տամ»։ Յերեկոյին երբ որ դարձան ամենքն յայգիէն, հրամայեց Տանուտերն իւր մնտեսին՝ որ իւրաքանչիւր մշակի մի մի դահեկան տայ։ Այս տեսնելով առաջ վարձուած մշակքն՝ սկսան տրտնջալ. «Ինչու՞ համար, ասացին, մի ժամ գործող մշակքն և այնչափ վարձք պիտի առնուն, որչափ մեք՝ որ բոլոր օրը աշխատեցաք»։ Բայց Տանուտերն դարձաւ ասաց այն տրտնջողաց միոյն. «Ընկեր, քեզ ինչ վնաս կայ. չէ՞ որ ես քեզ մի դահեկան վարձք խոստացած եմ, ա՛ռ զքո վարձքդ, և գնա՛. միթէ ես իրաւունք չունիմ տալոյ յիմ քսակես ում

ինչ որ կամենամ (Պատ. Է. 1—15)։

Հ. Յիսուս ինչ յայտնել կամեցաւ զայդ առակդ ասելով։

Պ. Օ՜այս թէ՝ շատ մարդիկ թէ՝ պէտ անագան (ուշ), բայց 'ի սրտէ յոյժ ջերմեռանդ և մծտ լինելով Աստուծոյ՝ մեծամեծ շնորհաց արժանանան, որովհետև բազում են կոչեցեալք, և սակաւ են ընտրեալք։

Հ. Ինչպէս է քանքարաշահ ծառայից և քանքարաթագոյց ծառայի առակն։

Պ. Աշնուական մարդ մի երբեմն պատրաստեալ էր հեռի երկիր գնալոյ, կանչեց զիւր ծառայքը, և իւրաքանչիւրոց առանձին առանձին փող (ըստակ) բաժանեց. միոյն տուաւ

հինգ քանքար, միոյն՝ երկու, և միոյն՝ մի. և պատուիրեց որ շահեցուցանեն մինչև իւր վերադառնալը։ Յետ վերադառնալոյն կանչեց զծառայքը, կամեցաւ իմանալ, թէ ո՞վ ո՞րքան շահեցուցած է զիւր առածը։ Հինգ քանքար առնօղն՝ հինգ ևս շահ բերաւ. և երկու առնօղն՝ երկու ևս շահ. ուստի երկուքն ևս գովութիւն լսեցին, և պատուեցան։ Իսկ երրորդն՝ որ մի քանքար առած էր, բերաւ տուաւ զքանքարը՝ ասելով. «Տէր, որովհետև գիտէի՝ որ դու խիստ մարդ ես, տարայ թաղեցի զիմ առած փողը գետնի տակ՝ որ չկորուսանեմ, և այժմ բերի, ա՛ռ զտուածդ»։ Երբ որ զայս բանը լսեց Տէրն՝ բարկացաւ. «Ո՛վ չար և ծոյլ ծառայ, ասաց. եթէ գիտէիր՝ որ խի՛ստ

մարդ եմ ես, ինչու՞ համար զիմ տուած քանքարը սեղանաւորաց չտուիր, որ ես այժմ տոկոսեաք (շահով) պահանջէի»։ Այս ասելով՝ դուրս ձգեալ տուաւ զքանքարաթաղոյց ծառայն, և զփողը նորա ձեռքէն առնելով՝ տուաւ միւսոյն՝ որ զտասն քանքարը ունէր (Մատ. ԻԵ. 14--28)։

Հ. Յիսուս զայդ առակդ պատմելով՝ ինչ կամեցաւ հասկացուցանել։

Պ. Այս թէ՝ Աստուած արդարութեամբ դատող է, և կամի՝ որ ամենայն մարդ զիւր ընդունած շնորհքը աշխատասիրութեամբ աճեցուցանէ, և չաճեցուցանողն արժանի է պատժոյ։

Հ. Այսմ զերկուց որդւոց առակը։

Պ. Արարդ մի՝ երկու որդի ունէր.

երկոցունց ևս հրամայեց որ երթան յայդին՝ գործեն։ Ա՛ռաջինն «երթամ» ասաց, բայց չգնաց։ Երկրորդն «չերթամ» ասաց, բայց յետոյ զղջացաւ՝ և գնաց (Մատ. իա. 28—30)։

Հ. Օ այդ առակդ ինչո՞ւ համար ասաց Յիսուս։

Պ. Յանդիմանելոյ համար զփարիսեցիքը և զդպիրքը, որ պարծէին՝ թէ ինքեանք Ա՛ստուծոյ հնազանդ որդիքն են և ճշմարիտ Ա՛ստուածապաշտք. բայց զԱ՛ստուծոյ պատուիրանքը՝ ինչպէս արժան էր՝ չպահէին։

Հ. Ա՛սա զայդի տնկողի և զչար մշակաց առակը։

Պ. Մարդ մի այդի տնկեց և յանձնեց մշակաց. յետոյ երբ պտղոյ

ժամանակն եկաւ, ուղարկեց զիւր ծառայքը՝ որ զպտուղը քաղեն։ Բայց մշակքն զծառայից մինը չարչարեցին, զմինը սպանեցին, և զմինը քարկոծեցին։ Այլ տէրն այլ ծառայք ուղարկեց. բայց նոցա՛ և սոյնպէս արարին։ Վերջը զիւր որդին ուղարկեց՝ կարծելով թէ ամաչեն 'ի նմանէ. բայց երբ որ տեսին զնա մշակքն՝ յայգիէն դուրս հանեցին և սպանեցին, որ զայգին ինքեանք ժառանգեն։ Այս որով հետև այս այսպէս եղև, այգւոյ տէրն ինչ պէտք է առնէ.—յայտնի՛ է որ՝ չարաչար պէտք է կորուսանէ զայն չարագործ մշակքը, և զայգին տալոց է այլոց մշակաց՝ որ 'ի ժամանակին տան իւրեան զպտուղը (Մատ. ԺԱ. 33—41)։

Հ. Ինչ հասկացողց Յիսուս այդ առակաւդ։

Պ. Օ՛այս թէ՝ Աստուած զմարգարէքը ուղարկեց Հրէից ազգին. բայց Հրէայք չարչարեցին և սպանեցին զնոսա. այժմ ես եկած եմ, զիս ևս սպանանել կամին։ Ուստի և Աստուծոյ արքայութիւնն պիտի վերացուի 'ի նոցանէ, և տուեալ լինի այն ազգաց՝ որ Աստուածպաշտութեան պտուղ տան։

Հ. Պատմէ՛ զվագաւորի որդւոյն հարսանեաց առակը։

Պ. Վագաւոր մի իւր որդւոյն հարսանիք արար, և ուղարկեց զիւր ծառայքը՝ որ զբարեկամքը հրաւիրեն. բայց 'ի բարեկամաց ոմանք մի մի պատճառաւ հրաժարեցան

'ի գալոյ, ոմանք ևս բռնեցին զծառայքը և սպանեցին։ Օ՞այս լսելով Թագաւորն՝ զինուորք ուղարկեց՝ ջարդել տուաւ զամենքը, և զնոցա քաղաքը այրեց։ Յետոյ փողոցներէն՝ զանցորդները նե՛րս կանչել տուաւ. և տեսանելով որ միմն հարսանեաց հանդերձ հագած չէ՛, «Ը՞նկեր, ասաց նմա, եթէ հարսանեաց հանդերձ չունիս, ինչու համար մնար յայս տեղս»։ Պապանձեցաւ մարդն, չկարաց պատասխան տալ։ Ուստի հրամայեց Թագաւորն՝ որ զնորա ձեռները և ոտները կապելով՝ դուրս ձգեն զլինքը (Մ՝ատ. ԺԲ. 2—13)։

Ժ. Յիսուս ինչ հասկացոյց զայդ առակը խօսելով։

Պ. Օ՞այս թէ՝ Հրեայք զլինքը անարգելով՝ պատժոյ արժանի՛ են.

և թէ՝ Աստուծոյ արքայութեան մէջ՝ միայն առաքինութեամբ զարդարեալ հոգին տեղ ունի։

Հ. Այս զտան կուսանաց առակը։

Պ. Տան կուսանք կային, հինգն՝ յիմարք, և հինգն՝ իմաստունք։ Սոքա ձեռքերնին լապտեր բռնած՝ ընդ առաջ ելին փեսայի և հարսին։ Իմաստունքն այլ ամանօք ևս ձէթ առած էին իւրեանց հետ. իսկ յիմարքն չէին առած։ Փեսայի գալն յետացաւ (ուշացաւ), և ամենքն 'ի քուն մտին (քնեցին). և կէս գիշերին ձայն եկաւ «Ահա՛ (վե՛ր կացէք), ահա փեսայն գայ»։ Այլին ամենքն, պատրաստեցին զիւրեանց լապտերքը։ Այս որովհետև յիմարաց լապտերքն շիջանելոյ մօտ էին,

յիմնատնոցն իւղ խնդրեցին. բայց նոքա չտուին՝ ասելով «Պարելի՛ է թէ մեզ ևս չբաւականանայ. գնացէ՛ք գնեցէ՛ք 'ի վաճառողաց»։ Գնացին յիմնարքն. փեսայն եկաւ. և իմնատունքն որովհետև պատրաստ էին՝ մտին փեսայի հետ հարսանիքը, և դուռն փակեցաւ։ Ետկին յետոյ և յիմնարքն, սկսան դրսէն աղաչել փեսային՝ որ ըզ դուռը բանայ. բայց նա չբացաւ «Ոչ գիտեմ զձեզ» ասելով (Ս՝ատ. ԺԵ. 1—12)։

Ժ. Յիսուս զայդ առակը խօսելով՝ ինչ կամեցաւ յայտնել։

Պ. Օ՛այս թէ՝ հարկ է մեզ՝ որ մեր հոգւոյ փրկութեան համար հոգալոյ գործերնիս՝ անհոգութեամբ օրէ յօր չձգեմք. այլ միշտ արթուն (այսինքն՝ զգաստ և պատրաստ) լինիմք՝ իմնատուն

կուսանաց նման, որ յանմահ փեսայի առագաստէն (այսինքն՝ 'ի Քրիստոսի արքայութենէն) չզրկուիմք։

Ճ. Քաղաքացի

'ի հինարար վարպետութենէն Քրիստոսի ելոյ կարգէ այնուհետեւ։

Ամենայն թագաւորութիւն բաժանեալ յանձն իւր՝ աւերի. և ամենայն քաղաք կամ տուն բաժանեալ յանձն իւր՝ ոչ կացցէ։

Ամենայն ծառ՝ որ ոչ առնէ պտուղ բարի, հատանի և 'ի հուր արկանի։

Ամենայն մեղք և հայհոյութիւնք թողցին մարդկան, բայց զՀոգւոյն հայհոյութիւն մի՛ թողցի... մի՛ յայսմ աշխարհի, և մի՛ 'ի հանդերձելումն։

Ամենայն որ առնէ զմեղս՝ ծառայ է մեղաց։

Ամենայն որ արտաքուստ 'ի նեղքս մնանէ 'ի մարդ, ոչ կարէ զնա պղծել. զի ոչ ելթէ 'ի սիրտ նորա մնանէ, այլ յորովայն, և արտաքս ելանէ։

Ամենայն որ զչար գործէ՝ ատեայ զլոյս, և ոչ գայ առ լոյսն, զի մի՛ յանդիմանեսցին գործք նորա. իսկ որ առնէ զՃշմարտութիւն, գայ առ լոյսն, զի յայտնի լիցին գործք նորա՝ թէ Աստուծով գործեցան։

Ամենայն սունկ՝ զոր ոչ տնկեաց Հայր իմ երկնաւոր, խլեսցի։

Այս է պատուէր իմ, զի սիրեսջիք զմիմեանս։

Անլուայ ձեռօք ուտել՝ ոչ պղծէ զմարդ։

Անհնարինք առ 'ի մարդկանէ, հնարաւորք են յԱստուծոյ։

Ընձուկ է դուռնն, և նեղ ճանա-
պարհն, որ տանի 'ի կեանս։

Դռանց իմ ոչ ինչ կարէք առնել։

Դաջնորդք կոյրք, որ զմիղուկս
քամէք, և զուղտս կլանէք։

Դարձէք ձեզ քսակս առանց հնա-
նալոյ, գանձ անսպակաս յերկինս.
ուր ոչ գող մերձենայ, և ոչ ցեց
ապականէ։

Բազում են կոչեցեալք, և սա-
կաւ են ընտրեալք։

Բարի՛ արարէք ատելեաց ձերոց։

Բարուք է աղ. եթէ աղն անհա-
մեսցի, ի՞նչ համեմեսցի։

Գանձեցէք ձեզ գանձս յերկինս,
ուր ոչ ցեց և ոչ ուտիճ ապակա-
նեն, և ոչ գողք ական հատանեն և
գողանան։

Գինի նոր 'ի տիկս նորս ար-
կանելի է։

Ղ՝ժուարաւ մնցէ մեծատունն յարքայութիւն երկնից։

Ղ՝ուրին է մալխոյ ընդ ծակ ասղան անցանել, քան մեծատան յարքայութիւն Ա՚ստուծոյ մտանել։

Ղ՝ուք բարեկամք էք իմ, եթէ առնիցէք զոր ես պատուիրեմ ձեզ։

Ա՚թէ թողուցուք մարդկան զյանցանս նոցա, թողցէ և ձեզ Հայրն ձեր երկնաւոր։ Ա՚պա թէ ո՛չ թողուցուք մարդկան զյանցանս նոցա, և ո՛չ Հայրն ձեր թողցէ ձեզ զյանցանս ձեր։

Ա՚թէ ո՛չ դարձջիք, և լինիջիք իբրև զմանկտի, ո՛չ մտանիցէք յարքայութիւն երկնից։

Ա՚թէ ունիցիք հաւատս քան զհատ մանանխոյ, ասասջիք լերինս այսմիկ՝ փոխեա՛ց աստի անդր, և փոխեսցի. և ո՛չ ինչ անհնարին լիցի ձեզ։

Եթէ ունիցիք հաւատս քան զհատ մանանխոյ, և ասիցէք թթենւոյս այս միկ՝ խլեաց և տնկեաց 'ի ծովու, և հնազանդեսցի ձեզ։

Եթէ ոք զբանն իմ պահեսցէ, զմահ մի՛ տեսցէ 'ի յաւիտեան։

Եթէ ոք կամիցի զկնի իմ գալ, ուրասցի զանձն, և առցէ զխաչ իւր՝ և եկեսցէ զկնի իմ։

Եթէ ոք սիրէ զիս, զբանն իմ պահեսցէ։

Եթէ սիրէք զիս, զպատուիրանս իմ պահեսջիք։

Աղերսուք այսուհետև խորագէտք իբրև զօձս, և միամիտք իբրև զաղաւնիս։

Աղերսուք գթածք, որպէս և հայրն ձեր երկնաւոր գթած է։

Աղէցի ձեր բան, այո՛՝ այո, և ո՛չն՝ ո՛չ։

Նրանեաւլ է որ ոչ դայթակղեսցի յիս։

Նրանի՛ որոց ոչ էցէ տեսեալ (զիս)՝ և հաւատասցեն։

Օ՜ ամենայն զոր միանգամ կամիջիք՝ թէ արասցեն ձեզ մարդիկ, այնպէս և դուք արարէք նոցա։

Օ՜ ամենայն ինչ զոր և խնդրիցէք յաղօթս հաւատովք՝ առնուցուք։

Օ՜ այս պատուիրեմ, զի սիրեսջիք զմիմեանս։

Օ՜ դոյշ լերուք ողորմութեան ձերում՝ մի՛ առնել առաջի մարդկան, որպէս թէ 'ի ցոյց ինչ նոցա։

Օ՜ ի՞ տեսանես զշիղ յական եղբօր քոյ, և 'ի քում ական զգերանդ ոչ նշմարես։

Օ՜ ի՞նչ օգտիցի մարդ՝ եթէ զաշխարհս ամենայն շահեսցի, և զանձն իւր տուժեսցի։

Ընդ ամենայն դատարկ բանի՝ զոր խօսիցեն մնարդիկ, տացեն համար յաւուր դատաստանի։

Ընդարձակ է դուռնն, և համարձակ՝ ճանապարհն, որ տանի 'ի կորուստ։

'Ի բանից քոց արդարասցիս, և 'ի բանից քոց պարտաւորեսցիս։

'Ի յաւելուածոյ սրտի խօսի բերան։

'Ի պտղոյ անտի ծառն ճանաչի։

'Ի պտղոյ նոցա ծանիջիք զնոսա։

'Ի տան Տօր իմոյ օթևանք բազում են։

Ուրաքանչիւր ծառ 'ի պտղոյ իւրմէ ճանաչի։

Լուծ իմ քաղցր է, և բեռն իմ փոքրագի։

Մնդրեցէք՝ և տացի ձեզ, հայցե-

ցէք՝ և գոջէք, բախեցէք՝ և բաց-
ցի ձեզ։

Ով առ բարի՝ պտուղ բարի առնէ,
և ծառ չար՝ պտուղ չար առնէ։

Ով առայ՝ որ գիտիցէ զկամն տեառն
իւրոյ՝ և ոչ պատրաստեսցի ըստ կա-
մաց նորա, արբցէ գան բազում։
Այլ որ ոչն գիտիցէ՝ և արժանի գանի
ինչ գործիցէ, արբցէ գան սակաւ։

Կայր կուրի յորժամ առաջնորդէ՝
սխալէ, և երկոքին 'ի խորխորատ
անկանին։

Հայեցարուք ընդ ագռաւս, զի ոչ
սերմնանեն և ոչ հնձեն. որոց ոչ գոն
շտեմարանք, և ոչ համբարանոցք,
և Աստուած կերակրէ զնոսա. որ-
չափ ևս առաւել զձեզ՝ որ լաւ էք
քան զթռչունս։

Հայր՝ մի՛ կոչէք ձեզ յերկրի. զի
ձեր՝ մի՛ է հայր՝ որ յերկինսն է։

Հան նախ զգերանդ յականէ քում մէ, և ապա հայեսցիս հանել զչիղ յականէ եղբօր քոյ։

Հաստատուն կացէք 'ի սէր իմ։

Հարկ է գալ գայթակղութեանց. բայց վայ մարդոյն այնմիկ՝ յոյր ձեռն գայցէ գայթակղութիւն։

Հոգի՛ է Ա.ստուած, և երկրպագուացս նորա՝ հոգւով և ճշմարտութեամբ պարտ է երկիրպագանել։

Ա՝արգարէ յիւրումդաւաւի պատիւ ոչ ունի։

Ա՝արդ բարի՝ 'ի բարի գանձուց սրտի իւրոյ հանէ զբարիս։

Ա՝արդ չար՝ 'ի չար գանձուց սրտի իւրոյ հանէ զչարիս։

Ա՝ենծն 'ի ձէնջ եղիցի ձեր սպասաւոր։

Ա՝ի՛ այսուհետև հոգայցէք՝ և ասիցէք. զի՞նչ կերիցուք՝ կամ զի՞նչ

արբցուք՝ կամ զինչ զգեցցուք.... քանզի գիտէ Հայրն ձեր երկնաւոր՝ թէ պիտոյ է ձեզ այդ ամենայն։

Մի՛ արկանէք զմարգարիտ ձեր առաջի խոզաց։

Մի՛ դատէք, զի մի՛ դատիցիք։

Մի՛ զոք կոչէք վարդապետ, զի մի է ձեր ուսուցիչ։

Մի՛ ըստ աչս դատիք, այլ ուղիղ դատաստան արարէք։

Մի՛ կոչիցիք ուսուցիչք, զի ուսուցիչ ձեր՝ Քրիստոս է։

Մի՛ տայք զարբութիւն՝ շանց։

Յայսմ գիտասցեն ամենեքեան՝ եթէ իմ աշակերտք էք, եթէ սիրիցէք զմիմեանս։

Յորժամ առնիցես ընդունելութիւն, կոչեա՛ զաղքատս, և զխեղս, զկաղս և զկոյրս. և երանելի լինիցիս. զի ո՛չ ունին փոխարէն հա-

տուցանելոյ քեզ։ և հատուսցի քեզ փոխարէն 'ի յարութեան արդարոց։

Յորժամ առնիցէք զամենայն հրամայեալսն ձեզ, ասասջիք՝ թէ ծառայք անպիտանք եմք, զոր պարտէաքն առնել՝ արարաք։

Յորժամ կայցես յաղօթս, մուտ 'ի սենեակ քո, և փակեա զդուրս քո, և կա՛ց յաղօթս առ Հայր քո 'ի ծածուկ։

Յորժամ կայցէք յաղօթս, մի՛ շատխօսք լինիք իբրև զհեթանոսսն։

Յորժամ յաղօթս կայցէք, թողուցուք եթէ ունիցիք ինչ զումեքէ. զի և Հայրն ձեր որ յերկինս է՝ թողցէ ձեզ զյանցանս ձեր։

Յորժամ ողորմութիւն առնիցես, մի՛ գիտասցէ ձախ քո՝ զինչ գործէ աջ քո։

Յորժամ պահիցէք, մի՛ լինիք իբրև զկեղծաւորսն տրտմեալք, որ

ապականեն զերեսս իւրեանց, որպէս զի երևեսցին մարդկան՝ թէ պա-
հիցեն։

Նովին չափով որով չափէք՝ չա-
փեսցի ձեզ։

Շաբաթ վասն մարդոյ եղև, և
ոչ եթէ մարդ վասն շաբաթու։

Շատ է աշակերտին՝ եթէ եղիցի
իբրև զվարդապետ իւր, և ծառային՝
իբրև զտէր իւր։

Ոչ եթէ 'ի փշոց քաղեն թուզ,
և ոչ 'ի մորենւոյ կթեն խաղող։

Ոչ եկի կոչել զարդարս, այլ
զմեղաւորս։

Ոչ են պիտոյ բժիշկք ողջոց, այլ
հիւանդաց։

Ոչ է աշակերտ առաւել քան
զվարդապետ, և ոչ ծառայ քան
զտէր իւր։

Ա՛է է բարեաք առնուլ զհաց մանկանց՝ և արկանել շանց։

Ա՛է է ծառայ՝ մեծ քան զտէր իւր, և ո՛չ առաքեալ՝ մեծ քան զայն որ առաքեացն զնա։

Ա՛է է մարգարէ անարդ, բայց եթէ 'ի գաւառի իւրում, և յազգատոհմի, և 'ի տան իւրում։

Ա՛է ինչ է 'ի ծածուկ՝ որ ո՛չ յայտնեացի, և գաղտնի՝ որ ո՛չ ծանիցի։

Ա՛է կարէ ծառ բարի՝ պտուղ չար առնել, և ո՛չ ծառ չար՝ պտուղ բարի առնել։

Ա՛է կարէ քաղաք թաքչել՝ որ 'ի վերայ լերին կայցէ։

Ա՛է կարէք Ա՛ստուծոյ ծառայել և մամոնայի։

Ա՛է որ ինչ մտանէ ընդ բերան՝ պղծէ զմարդ, այլ որ ինչ ելանէ 'ի բերանոյ՝ այն պղծէ զմարդ։

Ոչ ոք կարէ երկուց տէրանց ծառայել, կամ զմին ատիցէ՝ և զմիւսն սիրիցէ, կամ զմին մեծարիցէ՝ և զմիւսն արհամարհիցէ։

Որ առնիցէ զկամն Հօր իմոյ որ յերկինս է, նա է իմ եղբայր՝ և քոյր և մայր։

Որ ասիցէ ցեղբայր իւր՝ յիմար, պարտաւոր լիցի ատենի։

Որ արբուսցէ միում 'ի փոքրկանցս յայսցանէ բաժակ մի ջուր ցուրտ միայն յանուն աշակերտի, ամէն ասեմ ձեզ՝ ոչ կորուսցէ զվարձս իւր։

Որ բարկանայ եղբօր իւրում տարապարտուց, պարտաւոր լիցի դատաստանի։

Որ բարձրացուցանէ զանձն՝ խոնարհեսցի, և որ խոնարհեցուցանէ զանձն՝ բարձրասցի։

Որ գնայ 'ի խաւարի, ոչ գիտէ յո՞ երթայ։

Որ գտանէ զանձն իւր՝ կորուսցէ զնա, և որ կորոյս զանձն իւր վասն իմ՝ գտցէ զնա։

Որ ընդունի զձեզ՝ զիս ընդունի, և որ զիս ընդունի՝ ընդունի զառաքիչն իմ։

Որ ինչ 'ի մարդոյն ելանէ՝ այն պղծէ զմարդ. զի 'ի ներքուստ 'ի սրտէ մարդկան խորհուրդք չարու-թեան ելանեն։

Որ 'ի փոքուն հաւատարիմ է, և 'ի բազմին հաւատարիմ է. և որ 'ի փոքուն անիրաւ, և 'ի բազմին անի-րաւ է։

Որ խնդրէ՝ առնու, և որ հայցէ՝ գտանէ, և որ բախէ՝ բացցի նմա։

Որ կամիցի 'ի ձէնջ մեծ լինել՝ եղիցի ձեր պաշտօնեայ. և որ կամիցի 'ի ձէնջ առաջին լինել՝ եղիցի ձեր ծառայ։

Որ կորուսցէ զանձն իւր վասն աւետարանին, ապրեցուսցէ զնա։

Որ ոչ ընդ իս է՝ հակառակ իմ է, և որ ոչ ժողովէ ընդ իս՝ ցրուէ։

Որ ունի զպատուիրանս իմ՝ և պահէ զնոսա, նա է որ սիրէ զիս։

Որ ոք գայթակղեցուսցէ զմի 'ի փոքրկանցս յիս հաւատացելոց, լաւ է նմա՝ եթէ կախիցի երկան իշոյ ընդ պարանոց նորա, և ընկղմիցի 'ի խորս ծովու։

Որով դատաստանաւ դատիք՝ դատեալց էք։

Որով չափով չափէք՝ չափեսցի ձեզ։

Որպէս կամիք թէ արասցեն ձեզ մարդիկ, այնպէս արասջիք և դուք նոցա։

Ուսարուք յինէն՝ զի հեզ եմ և խոնարհ սրտիւ։

Ուր եցեն երկու կամ երեք ժողովեալ յանուն իմ, անդ եմ ես 'ի մէջ նոցա։

Զկ՝ մարգարէ ընդունելի 'ի քաղաքի իւրում։

Զկ՝ յարուցեալ 'ի ծնունդս կանանց մեծ քան զՅովհաննէս Մկրտիչ։

Պատուիրան նոր տամ ձեզ՝ զի սիրիցէք զմիմեանս։

Պարտ է 'ի շաբաթու բարիս գործել։

Սիրեցէք զթշնամիս ձեր։

Տուք զկայսերն՝ կայսեր, և զԱստուծոյն՝ Աստուծոյ։

Օրհնեցէք զանիծիչս ձեր։

ԱՄԷՆ։

ՊԵՏ. ԿԱՆ ԳՐԱԴԱՐԱՆ
ГОС. БИБЛИОТЕКА
ՀՍՍՌ-Арм ССР
Ա. ԱՄ. Ա. ՄԱՇՏՈՑԻ ԱՆՎԱՆ

504 C apm-v
5948